

ERSTE BANK A.D. PODGORICA

**FINANSIJSKI IZVEŠTAJI ZA GODINU
KOJA SE ZAVRŠILA NA DAN
31. DECEMBRA 2017. GODINE
I IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA**

SADRŽAJ

	Strana
Izveštaj nezavisnog revizora	1-2
Bilans uspjeha od 1. januara do 31. decembra 2017. godine	3
Izveštaj o ukupnom ostalom rezultatu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine	4
Bilans stanja na dan 31. decembra 2017. godine	5
Izveštaj o tokovima gotovine od 1. januara do 31. decembra 2017. godine	6
Izveštaj o promjenama na kapitalu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine	7
Napomene uz finansijske izvještaje	8 – 66
Prilog: Godišnji izvještaj menadžmenta	

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Erste Bank a.d. Podgorica

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih izvještaja Erste Bank a.d. Podgorica (u daljem tekstu "Banka") koji uključuju bilans stanja sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine i bilans uspjeha, iskaz o promjenama na kapitalu i iskaz o tokovima gotovine za godinu završenu na taj dan, pregled značajnih računovodstvenih politika i druge napomene uz finansijske izvještaje.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i realno i objektivno prikazivanje ovih finansijskih izvještaja i godišnjeg izvještaja menadžmenta u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kao i za interne kontrole za koje rukovodstvo smatra da su neophodne za sastavljanje finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajno pogrešno prikazivanje nastalo usljed pronevjere ili greške.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da na osnovu izvršene revizije izrazimo mišljenje o ovim finansijskim izvještajima. Reviziju finansijskih izvještaja izvršili smo u skladu sa propisima u oblasti revizije važećim u Crnoj Gori. Ovi propisi zahtijevaju da postupamo u skladu sa načelima profesionalne etike i da planiramo i izvršimo reviziju na način koji nam omogućava da steknemo razumno uvjerenje da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajno pogrešno prikazivanje.

Revizija podrazumijeva primjenu postupaka radi pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima sadržanim u finansijskim izvještajima. Izbor postupaka zavisi od revizorskog prosuđivanja, uključujući procjenu rizika od nastanka materijalno značajnog pogrešnog prikazivanja u finansijskim izvještajima, nastalog usljed pronevjere ili greške. Pri procjeni ovih rizika, revizor uzima u obzir interne kontrole relevantne za sastavljanje i realno i objektivno prikazivanje finansijskih izvještaja Banke u cilju odabira adekvatnih revizorskih postupaka u datim okolnostima, a ne za potrebe izražavanja mišljenja o djelotvornosti internih kontrola Banke. Revizija takođe obuhvata ocjenu adekvatnosti primijenjenih računovodstvenih politika i prihvatljivosti računovodstvenih procjena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i ocjenu opšteg prikaza finansijskih izvještaja.

Vjerujemo da su revizorski dokazi koji smo pribavili dovoljan i adekvatan osnov za izražavanje mišljenja.

Mišljenje

Prema našem mišljenju, priloženi finansijski izvještaji u svim materijalno značajnim aspektima prikazuju realno i objektivno finansijski položaj Erste Bank a.d. Podgorica sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine, rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu završenu na taj dan, u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Izveštaj o godišnjem izvještaju menadžmenta

Naše mišljenje na finansijske izvještaje ne obuhvata godišnji izvještaj menadžmenta.

U vezi sa revizijom finansijskih izvještaja, naša odgovornost je da pročitamo godišnji izvještaj menadžmenta i tako razmotrimo da li je godišnji izvještaj menadžmenta u materijalno značajnim aspektima konzistentan sa informacijama u finansijskim izvještajima, sa našim znanjem stečenim tokom revizije, ili se pak čini da je, u materijalno značajnom pogledu, pogrešno prikazan.

U skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu Crne Gore, takođe smo u obavezi da damo mišljenje da li je godišnji izvještaj menadžmenta sastavljen u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, i konzistentan sa informacijama sadržanim u finansijskim izvještajima.

Na osnovu procedura sprovedenih tokom revizije, po našem mišljenju, godišnji izvještaj menadžmeta je:

- sastavljen u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, i
- konzistentan sa informacijama sadržanim u finansijskim izvještajima.

Dodatno, na osnovu znanja o poslovanju Banke i njenom poslovnom okruženju, stečenom tokom obavljanja revizije, nismo uočili materijalno značajne pogrešne prikaze u godišnjem izvještaju menadžmenta.

Biljana Bogovac

Ovlašćeni revizor

PricewaterhouseCoopers d.o.o. Podgorica

Podgorica, 20. mart 2018. godine

BILANS USPJEHA OD 1. JANUARA DO 31. DECEMBRA 2017. GODINE

u 000 EUR	Napomena	2017.	2016. Korigovano
Prihodi od kamata i slični prihodi		22,918	23,350
Rashodi od kamata i slični rashodi		(3,386)	(4,010)
NETO PRIHODI OD KAMATA	5	19,532	19,340
Prihodi od dividendi		6	4
Troškovi obezvrjeđenja	6	(1,959)	(1,719)
Troškovi rezervisanja	7	600	(62)
Prihodi od naknada i provizija		6,113	5,383
Rashodi naknada i provizija		(2,947)	(2,758)
NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA	8	3,166	2,625
Neto dobiti od finansijskih instrumenata koji se drže za trgovinu		427	383
Neto dobiti od investicionih HOV		322	452
Neto gubici od kursnih razlika		(27)	(65)
Troškovi zaposlenih	9	(7,836)	(7,452)
Opšti i administrativni troškovi	10	(4,966)	(4,568)
Troškovi amortizacije	11	(1,170)	(1,081)
Ostali rashodi		(206)	(126)
Ostali prihodi	12	887	1,015
OPERATIVNI PROFIT		8,777	8,746
Porez na dobit	13	(878)	(745)
NETO PROFIT		7,899	8,001
Zarada po akciji / u EUR	33	1,479	1,498

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja

Podgorica, 28. februar 2018. godine

Odobreno i potpisano od Erste Bank A.D., Podgorica

 Aleksa Lukić
 Glavni izvršni direktor

 Damir Ivaštinović
 Izvršni direktor

 Kristina Bukilić
 Direktor Sektora finansija i računovodstva

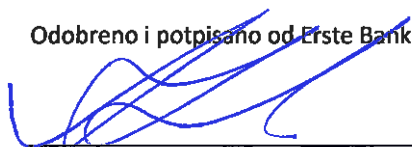
IZVJEŠTAJ O UKUPNOM OSTALOM REZULTATU OD 1. JANUARA DO 31. DECEMBRA 2017. GODINE

u 000 EUR	Napomena	2017.	2016. Korigovano
Neto profit		7,899	8,001
Ukupni ostali rezultat			
Nerealizovani neto dobitak / (gubitak) po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju, prije oporezivanja		195	145
Aktuarski dobiti od dugoročnih naknada zaposlenima		(18)	(2)
Porez na prihod po osnovu stavki ukupnog ostalog rezultata		(16)	(13)
Ukupan ostali rezultat za tekuću godinu		161	130
UKUPAN OSTALI REZULTAT		8,060	8,131

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja

Podgorica, 28. februar 2018. godine

Odobreno i potpisano od Erste Bank A.D., Podgorica

Aleksa Lukić
Glavni izvršni direktor

Damir Ivaštinović
Izvršni direktor

Kristina Bukilić
Direktor Sektora finansija i računovodstva

ERSTE BANK AD, PODGORICA

BILANS STANJA NA DAN 31. DECEMBRA 2017. GODINE

u 000 EUR	Napomena	31.12.2017.	31.12.2016. Korigovano	1.1.2016. Korigovano
AKTIVA				
Novčana sred. i rač. depozita kod central. banaka	14	57,502	73,171	48,361
Kreditni i potraživanja od banaka	15	29,843	17,475	11,209
Kreditni i potraživanja od klijenata	16	299,950	251,256	235,158
Investicione HoV raspoložive za prodaju	17	22,962	26,043	14,824
Investicione HoV koje se drže do dospeljeća	18	64,874	68,232	51,264
Investicione nekretnine/nepokretnosti		271	250	257
Nekretnine, postrojenja i oprema	19	10,617	8,920	3,400
Nematerijalna sredstva	20	2,012	1,728	1,693
Ostala finansijska potraživanja		672	459	605
Ostala poslovna potraživanja	21	1,896	1,926	1,388
UKUPNA AKTIVA		490,599	449,460	368,159
OBAVEZE I KAPITAL				
Obaveze				
Depoziti banaka		282	326	415
Depoziti klijenata	22	359,500	327,925	273,916
Pozajmljena sredstva od banaka	23	38,921	38,857	9,700
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	23	17,043	15,049	11,963
izdate dužničke hartije od vrijednosti		-	-	15,029
Rezerve	25	1,630	2,164	2,242
Tekuće poreske obaveze		871	786	691
Odložene poreske obaveze	13	246	175	162
Ostale obaveze	26	5,045	5,177	3,171
UKUPNE OBAVEZE		423,538	390,459	317,289
Kapital				
Akcijski kapital	27	5,339	5,339	5,339
Emisione premije		1,571	1,571	1,571
Nerasporedjena dobit		49,247	41,245	34,713
Dobit tekuće godine		7,899	8,001	6,532
Ostale rezerve		3,005	2,845	2,715
UKUPAN KAPITAL		67,061	59,001	50,870
UKPNE OBAVEZE I KAPITAL		490,599	449,460	368,159

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja

Podgorica, 28. februar 2018. godine

Odobreno i potpisano od Erste Bank A.D., Podgorica

Aleksa Lukić
Glavni izvršni direktor

Damir Ivaštinović
Izvršni direktor

Kristina Bukilić
Direktor Sektora finansija i računovodstva

IZVJEŠTAJ O TOKOVIMA GOTOVINE OD 1. JANUARA DO 31. DECEMBRA 2017. GODINE

	2017.	2016. Korigovano
Tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti:		
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi	22,388	22,371
Odlivi po osnovu kamata i sličnih rashoda	(4,058)	(4,010)
Prilivi po osnovu naknada i provizija	5,509	5,046
Odlivi po osnovu naknada i provizija	(2,944)	(2,766)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova dobavljača	(13,389)	(12,070)
Povećanje kredita i ostale aktive	(46,854)	(25,980)
Prilivi po osnovu depozita i ostalih obaveza	32,548	54,465
Plaćeni porezi	(739)	(650)
Ostale obaveze	(216)	391
Neto prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	(7,754)	36,797
Tokovi gotovine iz aktivnosti investiranja:		
Kupovina nekretnina i opreme	(2,442)	(6,176)
Kupovina nematerijalne imovine	(657)	(468)
Kupovina državnih zapisa	6,906	(27,170)
Prilivi od prodaje materijalne i dugotrajne imovine	43	-
Neto odlivi iz aktivnosti investiranja	3,850	(33,814)
Tokovi gotovine iz aktivnosti finansiranja:		
Povećanje pozajmljenih sredstava	2,011	16,907
Neto prilivi iz aktivnosti finansiranja	2,011	16,907
Efekti kursnih razlika	400	317
Neto povećanje/(smanjenje) gotovine i gotovinskih ekvivalenata	(1,493)	20,207
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda	64,087	43,880
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda (napomena 32)	62,594	64,087

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja

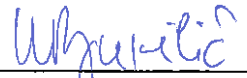
Podgorica, 28. februar 2018. godine

Odobreno i potpisano od Erste Bank A.D., Podgorica

 Aleksa Lukić
 Glavni izvršni direktor

 Damir Ivaštinović
 Izvršni direktor

 Kristina Bukilić
 Direktor Sektora finansija i računovodstva

IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA NA KAPITALU OD 1. JANUARA DO 31. DECEMBRA 2017. GODINE

u 000 EUR	Akcijski kapital	Emisione premije	Neraspoređena dobit	Ostale rezerve	Ukupno
Stanje, 1. januara 2016. godine – pre korekcije	5,339	1,571	42,325	2,715	51,950
Korekcija greške prethodni period	-	-	(1,080)	-	(1,080)
Stanje, 1. januara 2016. godine – korigovano	5,339	1,571	41,245	2,715	50,870
Ostali ukupni rezultat	-	-	-	130	130
Dobit tekuće godine, korigovana	-	-	8,001	-	8,001
Stanje, 31. decembra 2016. godine - korigovano	5,339	1,571	49,246	2,845	59,001
Ostali ukupni rezultat	-	-	-	161	161
Dobit tekuće godine	-	-	7,899	-	7,899
Stanje, 31. decembra 2017. godine	5,339	1,571	57,145	3,006	67,061

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja

Podgorica, 28. februar 2018 godine

Odobreno i potpisano od Erste Bank A.D., Podgorica

Aleksa Lukić

Glavni izvršni direktor

Damir Ivaštinović

Izvršni direktor

Kristina Bjukilić

Direktor Sektora finansija i računovodstva

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Erste Bank A.D., Podgorica (u daljem tekstu: „Banka”), je 2002. godine registrovana kao akcionarsko društvo Opportunity Bank A.D., Podgorica. Banka je promijenila ime u julu 2009. godine u Erste Bank A.D., Podgorica. Banka je dobila licencu za obavljanje plaćanja i držanje depozite na doma čem i inostranom tržištu. Registarski broj Banke u Centralnom registru Privrednog suda je 4-0001671/001.

Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 337 (Rješenje broj 02/3-342/1-02 od 21. novembra 2002. godine).

U skladu sa Zakonom o bankama, Odlukom o osnivanju i Statutom, Banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun.

Pored ovih poslova, Banka može da obavlja i sljedeće:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze;
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja;
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja i finansijskim derivatima;
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanja u sefovima i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

Poslovi koji se obavljaju na osnovu odobrenja Centralne banke:

- 1.kastodi i depozitarni poslovi – br. rj. 0102-3319/5 od 29.07.2014. godine
- 2.poslovi zastupanja u osiguranju – br. rj.0102-6139/3 od 20.11.2014. godine
- 3.poslovi brokera, dilera i investicionog menadžera – br. 03-3595-3/2016 od 24.05.2016. godine.

Sjedište Banke je u Podgorici, Arsenija Boljevića 2A, Podgorica.

Banka obavlja svoje aktivnosti preko sjedišta Banke i sedamnaest filijala lociranih u Podgorici, Beranama, Nikšiću, Bijelom Polju, Pljevljima, Baru, Kotoru, Ulcinju, Budvi, Herceg Novom, Rožajima, Cetinju, Kolašinu i Tivtu.

Erste&Steiermärkische Bank d.d. Rijeka, Hrvatska je vlasnik i posjeduje 100% vlasništva Banke. Banka je član Erste bankarske grupe i njen krajnji vlasnik je Erste Group Bank AG, Vienna, Austria.

Na dan 31. decembra 2017. godine Banka ima 272 zaposlena radnika (31. decembra 2016. godine: 272 zaposlena radnika).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA

2.1 Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja

Banka ima obavezu da vodi svoje računovodstvene evidencije i sastavlja finansijske izvještaje u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore („Sl. list RCG”, br. 052/16 od 09.08.2017), odnosno na osnovu Odluke o neposrednoj primjeni Međunarodnih računovodstvenih standarda („MRS“) u Crnoj Gori („Sl. list CG”, br. 69/2002) i u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore relevantnom za finansijsko izvještavanje banaka.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, MRS i Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja (MSFI) objavljeni od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, moraju biti prevedeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore koji posjeduje pravo prevoda i objavljivanja istih, odobreno od strane Međunarodne federacije računovođa (IFAC). Posljednji zvanični prevod je objavljen 31. decembra 2009. godine i obuhvata samo osnovni tekst standarda i interpretacije i ne uključuje osnove za zaključivanje, ilustrativne primjere, uputstva za primjenu, komentare, mišljenja i ostali materijal objašnjenja. Takođe, navedeni prevod ne sadrži prevod Osnova za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja.

Finansijski izvještaji prikazani su u formatu propisanom u Odluci o kontnom okviru za banke, mikrokreditne finansijske institucije i kreditne unije koji je usvojen od strane Centralne Banke Crne Gore 23. oktobra 2012. godine. Shodno tome, sve banke i mikrokreditne finansijske institucije su u obavezi da sastavljaju finansijske izvještaje u skladu sa navedenom Odlukom od 1. januara 2013. godine. Pored toga, Odlukom Savjeta Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG”, br. 15/12, 18/13) utvrđen je sadržaj finansijskih izvještaja banaka, kao i rokovi i način sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja Centralnoj banci Crne Gore.

Pored prezentacije finansijskih izvještaja, prilikom sastavljanja ovih finansijskih izvještaja Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Banke razlikuju od zahtjeva MSFI i MRS primjenljivih na dan 31. decembra 2017. godine.

Finansijski izvještaji su sastavljeni u skladu sa konvencijom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama. Banka je u sastavljanju ovih finansijskih izvještaja primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u napomeni 3.

2.2 Funkcionalna i izvještajna valuta

Finansijski izvještaji prezentovani su u eurima (EUR), koji predstavljaju zvaničnu valutu u Crnoj Gori i izvještajnu valutu Banke. Sve iskazane numeričke vrijednosti predstavljene su u hiljadama (EUR 000), osim ukoliko je drugačije navedeno.

2.3 Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija finansijskih iskaza u skladu sa MSFI zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentirane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sa stavljanja finansijskih iskaza. Ipak, stvarni rezultati mogu odstupati od ovih procjena. Najznačajnije procjene i pretpostavke su navedene u napomeni 4.

2.4 Konsolidacija

Banka nema kontrolu ni nad jednim entitetom.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA (nastavak)

2.5 Kontinuitet poslovanja

Menadžment Banke je izvršio procjenu mogućnosti Banke da nastavi poslovanje i zadovoljen je uslov da Banka ima resurse da nastavi poslovanje u doglednoj budućnosti. Nadalje, menadžment nije svjestan bilo koje materijalne neizvjesnosti koja može uzrokovati sumnju Bančine mogućnosti kontinuiteta poslovanja. Dakle, finansijski izvještaji su pripremljeni na osnovu kontinuiteta poslovanja.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1 Primjena i izmjena novih MSFI/MRS

Usvajene računovodstvene politike jednake su onima iz prošle finansijske godine, osim standarda i tumačenja koji su stupili na snagu od 1. januara 2017. godine. Samo novi standardi i tumačenja koji su relevantni za poslovanje Banke su prikazani u nastavku:

3.1.1 Standardi i tumačenja koji su na snazi

Novi i izmijenjeni i dopunjeni MSFI, navedeni u nastavku, stupaju na snagu 1. januara 2017. godine:

- **MRS 7 Izvještaj o novčanim tokovima (Izmena): Objelodanjivanje**

Standard je primjenjiv počev od ili poslije 1. januara 2017. godine, sa mogućnošću ranijeg početka primjene. Cilj ove izmjene i dopune je da omogući korisnicima finansijskih izvještaja da procijene promjene u obavezama proizašlim iz aktivnosti finansiranja, uključujući promjene koje proizilaze kako iz novčanih, tako i iz nenovčanih promjena. Dopuna definiše da je jedini način da se ispuni zahtjev za objelodanjivanjem tabelarni prikaz početnog i krajnjeg stanja u bilansu stanja za obaveze koje proističu iz aktivnosti finansiranja, uključujući promjene u novčanim tokovima iz aktivnosti finansiranja, promjene koje proizilaze iz sticanja kontrole i prodaje udjela ili učešća, efekat promjene deviznog kursa, promjena fer vrijednosti i druge promjene. Ne očekuje se da će izmjene ovog standarda imati uticaj na finansijske izvještaje Banke.

- Odbor za međunarodne računovodstvene standarde je izdao **Ciklus godišnjih poboljšanja MSFI 2014 – 2016**, koji predstavlja skup izmjena i dopuna postojećih MSFI. Izmjene standarda su primjenjive za periode počev od ili poslije 1. januara 2017. godine, za MSFI 12 Objelodanjivanje interesa u drugim entitetima i za periode počev od ili poslije 1. januara 2018. godine za MSFI 1 Prva primjena međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja i za MRS 28 Investicije u pridružene entitete. Mogućnost ranije primjene je dozvoljena za MRS 28 Investicije u pridružene entitete. Ne očekuje se da će izmjene MSFI 12 imati uticaj na finansijske izvještaje Banke.

- **MRS 12 Porez na dobit (Izmena): Priznavanje odloženih poreskih sredstava za nerealizovane gubitke**

Izmjene su primjenjive počev od ili posle 1. januara 2017. godine, sa mogućnošću ranijeg početka primjene. Cilj ovih izmjena i dopuna je da pojašni obračun za odložena poreska sredstva za nerealizovane gubitke, kako bi se odgovorilo na različitu primjenu MRS 12 u praksi. Konkretni problemi za koje postoje različita rešenja u praksi se odnose na slučajeve kada se javlja odbitna privremena razlika nakon pada fer vrijednosti, zatim na nadoknadu sredstva višoj od njegove knjigovodstvene vrednosti, na vjerovatnu buduću oporezivu dobit i na kombinovanu procjenu naspram pojedinačne procjene. Ne očekuje se da će izmjene ovog standarda imati uticaj na finansijske izvještaje Banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.1 Primjena i izmjena novih MSFI/MRS (nastavak)

3.1.2 Standardi koji su izdati ali još uvek nisu stupili na snagu i nisu ranije usvojeni

- **Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 9 Finansijski Instrumenti**

MSFI 9 je izdat u julu 2014. godine i primjenjuje se za godišnje periode počevši od 1. januara 2018. godine, pa na dalje. MSFI se osvrće na tri glavna dijela računovodstva finansijskih instrumenata: klasifikacija i mjerenje, umanjenje vrijednosti i računovodstvo zaštite.

MSFI 9 uvodi dva kriterijuma klasifikacije za finansijsku imovinu: 1) poslovni model subjekta za upravljanje finansijskom imovinom i 2) ugovorne karakteristike novčanih priliva/odliva finansijske imovine. Kao rezultat, finansijska imovina se mjeri po trošku amortizacije samo ako su oba kriterijuma prikazana u nastavku zadovoljena: a) rast novčanih tokova zbog obaveza po finansijskoj imovini na određene datume odnosi se na plaćanje glavnice i kamata na preostalu glavnici i b) imovina se drži unutar poslovnog modela čiji je cilj držati imovinu kako bi naplaćivao ugovorom definisane novčane tokove. Mjerenje fer vrijednosti kroz ostali sveobuhvatni rezultat primjenjiv je na finansijsku imovinu koja zadovoljava uslove pod a) ali poslovni model koji se na njih primjenjuje je usmjeren i na držanje imovine i na naplaćivanje ugovorom definisanih novčanih tokova.

Sva druga finansijska imovina se mjeri po fer vrijednosti s promjenama prikazanim u bilansu uspjeha. Kod investiranja u vlasničke instrumente koji se ne drže radi trgovanja, subjekat može neopozivo izabrati početno ih priznati i mjeriti po fer vrijednosti s promjenama prikazanim u ostalom sveobuhvatnom rezultatu (OCI).

MSFI 9 ne mijenja principe klasifikacije i mjerenja finansijskih obaveza u poređenju sa MRS-om 39. Jedina promjena je vezana za finansijske obaveze vrednovane po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (opcija fer vrijednosti). Promjene fer vrijednosti takvih obaveza, zavisno o kreditnom riziku, će se prikazati u ostalom sveobuhvatnom rezultatu.

Standard donosi jednoobrazni model umanjenja vrijednosti koji se primjenjuje i na finansijsku imovinu i vanbilansnu izloženost kreditnom riziku (kreditne obaveze i finansijske garancije). Kod početnog priznavanja finansijskih instrumenata priznaju se rezervisanja za gubitak zbog kreditnog rizika do 12 mjeseci očekivanog gubitka. Ukupni očekivani gubitak će se priznati za sve instrumente čiji se kreditni rizik povećao nakon početnog priznavanja. Takođe, standard donosi nova pravila za prikazivanje gubitaka proizašlih iz promjena ugovornih uslova finansijske imovine.

Cilj novog modela računovodstva zaštite je da se odražava u računovodstvenim praktičnim praksama upravljanja rizicima od rizika za hedging subjekata. Za Erste Group, očekuje se da će sljedeća područja biti relevantna za postizanje ovog cilja: potrebno je samo prospektivno testiranje učinkovitosti i odustati od retrospektivnog testiranja učinkovitosti s 80% 125% koridora; kada se opcije koriste kao instrumenti zaštite, volatilnost vremenske vrijednosti priznaje se putem OCI, a ne dobiti ili gubitka; mogućnost zaštite za sintetičke predmete koji sadrže derivate.

MSFI 9 pruža izbor računovodstvene politike u području računovodstva zaštite. Stoga, nakon usvajanja MSFI-ja 9, subjekti mogu (a) započeti punom primjenom zahtjeva za računovodstvo zaštite od MSFI-a 9, (b) započeti s ograničenom primjenom zahtjeva za računovodstvo zaštite od MSFI-a 9 nastavljajući primjenjivati MRS 39 specifičan slučaj zaštite fer vrijednosti izloženosti kamatnoj stopi portfelja finansijske imovine ili finansijskih obaveza, ili (c) nastaviti s punom primjenom zahtjeva za računovodstvo zaštite od MRS-a 39. Iako je Erste Group implementirao treći izbor, očekuje se da će biti potrebne dodatne akcije kako bi se obradili dodatni podaci koji će se zahtijevati na osnovu MSFI-ja 7 nakon usvajanja MSFI-ja 9.

Na temelju izbora računovodstvene politike ugrađene u prelazne zahtjeve MSFI 9, Erste Group neće ponovno uporediti uporedne podatke po početnoj primjeni MSFI-ja 9. Umjesto toga, jednokratni uticaj od početne primjene MSFI 9 će se odraziti na početni kapital kao od 1. januara 2018.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.1 Primjena i izmjena novih MSFI/MRS (nastavak)

3.1.2 Standardi koji su izdati ali još uvek nisu stupili na snagu i nisu ranije usvojeni (nastavak)

- **Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 9 Finansijski Instrumenti (nastavak)**

Tokom 2016. i 2017. godine Erste Group je završila razvoj dokumentacije poslovnih zahtjeva koji se bavio potrebnim izmjenama politika, procedura, procesa i sistema na nivou grupe u pripremi za prelaz na MSFI 9 1. januara 2018. godine. Na osnovu toga, tokom cijele godine 2017., subjekti Grupe (posebno: banke majke grupa podgrupa) nastavile su s lokalizacijom zahtjeva na nivou grupe kako u lokalnom sprovođenju novih rješenja na nivou cijele grupe (npr. U vezi fer procjene vrijednosti aktiva dugovne imovine koja nije namijenjena trgovanju, raspodjela finansijske imovine na poslovne modele, izračun očekivanih kreditnih gubitaka) te u smislu prilagodjavanja postojećih lokalnih rješenja na zahtjeve na nivou grupe.

U okviru ovog napora nastavljeni su i iterativne studije finansijskog učinka u cijeloj grupi, posebno s obzirom na klasifikaciju i umanjenje finansijske imovine, ali postupno i u vezi očekivanog učinka u sopstvenom kapitalu i odnosu kapitala. Počevši od druge polovine 2017. godine, u potpunosti je sproveden potpuno razvijen `paralell run` kao i MRS 39 i procesi klasifikacije, mjerenja, umanjenja vrijednosti i objavljivanja / izvještavanja za finansijske instrumente u skladu sa "MSFI 9" s značajnim prednostima u pogledu obezbijedjivanja ispravnog tehničkog prelaza na MSFI 9 u proizvodnom okruženju, ali i u pogledu pročišćavanja očekivanja od tranzicije. To je postignuto istodobno uzimajući u obzir da se rezultati testova koji se zasnivaju na MSFI-u 9 u cijelom `paralell run` imaju inherentni nivo aproksimacije koji se smanjuje zajedno s različitim funkcijama funkcioniranim prema MSFI-u 9 koje se kodiraju, testiraju i prenose u proizvodnju.

Na toj osnovi, Erste Banka podržava prethodna očekivanja, da MSFI 9 nema značajan uticaj na klasifikaciju bilansa i metode mjerenja primjenjivih na finansijske instrumente, što je detaljnije opisano ispod kvalitativno i kvantitativno.

U području klasifikacije i mjerenja imovine dužničkih instrumenata, promjene proizlaze iz obvezne primjene ugovorenih karakteristika novčanog toka i kriterijuma poslovnog modela. Erste Group je zaključila da će mali dio svog kreditnog portfelja koji je klasificiran kao krediti i potraživanja i mjeriti kroz bilans uspjeha prema MRS-u 39 razvrstati i mjeriti po FVTPL prema MSFI-u 9 zbog ugovornih novčanih tokova koji ne predstavljaju isključivo plaćanja glavnice i kamata ("SPPI"). Ovaj ishod odražava završetak svih aktivnosti ublažavanja aktivnosti koje su preduzete od 2015. godine preko relevantnih subjekata Grupe kako bi se smanjio kreditni portfelj koji nije SPPI. Po završetku ovih aktivnosti slijedi da je takvo mjerenje uglavnom ograničeno na kredite koji nose obilježja neusklađenosti kamatnih stopa (npr. Krediti s promjenjivom kamatnom stopom čija se stopa vraća svake godine na osnovu sekundarnih tržišnih stopa za obveznice) koji nisu prošli kvantitativno testiranje koje zahtijeva standard. Erste bank nema kredita koji će se mjeriti po FVTPL-u. Nadalje, ulaganja u sredstva klasifikovana kao raspoloživa za prodaju prema MRS-u 39 u knjigovodstvenom iznosu od približno EUR 23 miliona bit će klasifikovana po fer vrijednosti kroz ostali sveobuhvatni rezultat.

Neke imovine dužničkih instrumenata mijenjaju klasifikaciju i mjerenje zbog primjene kriterija poslovnog modela. Sve značajnije promjene odnose se na imovinu dužničkih instrumenata klasifikovanih da se drže do dospijea prema MRS-u 39. U najvećoj mjeri razlika i promjena mjerenja odnose se na dužničke vrijednosne papire HTM-a koji su usklađeni s SPPI, na koji je primijenjen poslovni model "po fer vrijednosti kroz ostali sveobuhvatni rezultat ("FVOCI"), čime će se klasificirati i mjeriti prema MSFI 9. Knjigovodstvena vrijednost tih vrijednosnih papira je u okvirnom iznosu od EUR 30 miliona.

U suprotnom, neće se donijeti značajnija klasifikacijska promjena kriterija poslovnog modela MSFI-ja 9. To je zato što se finansijska imovina koja se drži radi trgovanja i nadalje mjeri po FVTPL-u, dok su krediti koji su usklađeni s SPPI-om i ulaganja u dužničke vrijednosne papire klasifikovane kao raspoložive za prodaju prema MRS-u 39 i nadalje će se upravljati na osnovu modela `hold and sell` po fer vrijednosti kroz ostali sveobuhvatni rezultat prema MSFI 9.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.1 Primjena i izmjena novih MSFI/MRS (nastavak)

3.1.2 Standardi koji su izdati ali još uvek nisu stupili na snagu i nisu ranije usvojeni (nastavak)

- **Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 9 Finansijski Instrumenti (nastavak)**

Što se tiče procjene poslovnog modela, jedan kritični aspekt odnosi se na to je li prodaja imovine slučajna ili je sastavni dio poslovnog modela. Za Erste Groupu i Banku se ne očekuje značajna prodaja vrijednosnih papira dugih instrumenata u HTC poslovnom modelu i može se dogoditi samo u slučajevima ozbiljnih scenarija likvidnosti ili zbog značajnog povećanja kreditnog rizika. S druge strane, u poslovnom modelu "hold and sell" u kojem se aktiva mjeri na FVOCI-u, prodaja dužničkih vrijednosnih papira integralni su dio za ispunjavanje ciljeva poslovnog modela. One se sprovode radi optimizacije pozicije likvidnosti ili ostvarivanja dobitaka ili gubitaka fer vrijednosti. Što se tiče kredita, slučajna prodaja obično se očekuje samo ako su nenaplativa, osim za sindicirane kredite koji su potpisani s ciljem predstojeće djelomične prodaje trećih strana. U ovom posljednjem slučaju, klasifikacija FVTPL primjenjivat će se prema MSFI 9.

U odnosu na klasifikaciju i mjerenje ulaganja u vlasničke instrumente, one koje su klasifikovane kao imatelj pojašnjenja po MRS-u 39 (uključujući one koji se drže u konsolidiranim fondovima) prvenstveno će se klasificirati prema FVTPL prema MSFI 9. Erste Banka nema ovakvih hracija u vlasništvu. Za neka ulaganja u vlasničke instrumente s strateškim odnosom Erste Group će koristiti opciju za njihovo mjerenje na FVOCI. Erste Banka procjenjuje vrijednost ovih ulaganja u iznosu od EUR 1 milion.

Na području klasifikacije i mjerenja finansijskih obveza, Erste Group je odlučila primijeniti jednokratnu mogućnost predviđenu prelaznim odredbama MSFI 9 kako bi odredila finansijsku obvezu iskazanu po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha ukoliko oznaka uklanja ili značajno smanjuje računovodstvenu neusklađenost koja bi inače nastala. To se odnosi na veliki dio portfelja izdatih vlastitih obveznica koji su mjereni pri AC i istodobno podvrgnuti za zaštitu portfelja fer vrijednosti kamatnog rizika u skladu sa MRS-u 39. Erste banka nema u svom portfelju izdatih vlastitih obveznica.

U području očekivanog kreditnog gubitka ("ECL") modeliranja i izračuna naknada za gubitke po kreditima ("CLA"), Erste Group je zaključila da je jedan od ključnih pokretača očekivanog uticaja usvajanja ECL modela koji zahtijeva MSFI 9 procjena značajnog povećanja kreditnog rizika ("SICR") za izloženosti koje nisu identifikovane kao umanjene vrijednosti na dan početne primjene MSFI 9 (za retroaktivnu primjenu) ili kao u bilo kojem izvještajnom periodu nakon prelaza na MSFI 9 (za buduću primjenu). U tom smislu, preko portfelja i tipova proizvoda, definisani su kvantitativni i kvalitativni indikatori za procjenu SICR-a, uključujući indikator "back stop" od 30 dana proteklih perioda.

Kvantitativni pokazatelji uključuju nepovoljne promjene u godišnjoj vjerovatnoći kašnjenja (PD) tokom životne dobi i 12 mjeseci vjerovatnosti neispunjavanja obveza, a značenje se procjenjuje prema mješavini relativnih i apsolutnih pragova promjena. Generalno, indikatori vjerovatnoće neispunjavanja obaveza određeni su kao rizik kao mjera "tačka u vremenu" i uzimajući u obzir Informacije o prosljeđivanju ("FLI"). Pragovi se utvrđuju na nivou PD segmenta ili na nivou klijenta prema potrebi i podliježu početnoj i kontinuiranoj provjeri valjanosti.

Kvalitativni SICR pokazatelji uključuju zastave tipa strpljivosti, zadatak prenosa posla, informacije iz sistema ranog upozorenja (ako se ne smatraju ocjenom), kao i informacije vezane uz prevaru. Neki od kvalitativnih pokazatelja (zadatke nekih specifičnih tipova zastava) inherentno se oslanjaju na iskusnu procjenu kreditnog rizika koja se izvršava na adekvatan i pravodoban način. Slične politike i postupci nadzora kreditnog rizika na nivou cijele grupe i entitetske razine (prilagođeni prema potrebi u svjetlu prelaza na MSFI 9) obezbjeđuju nužan okvir upravljanja. Pored kvalitativnih pokazatelja definiranih na nivou klijenata, procjena značajnog povećanja kreditnog rizika obavlja se na nivou portfelja ako je povećanje kreditnog rizika na pojedinačnom nivou instrumenta ili klijenta dostupno samo uz određeno vremensko kašnjenje ili je vidljivo samo na nivou portfelja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.1 Primjena i izmjena novih MSFI/MRS (nastavak)****3.1.2 Standardi koji su izdati ali još uvek nisu stupili na snagu i nisu ranije usvojeni (nastavak)****• Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 9 Finansijski Instrumenti (nastavak)**

Izuzetak niskog kreditnog rizika "low credit risk exemption" koji je dopušten MSFI 9 za ocjenu "investicija" ili drugi "niski nivo" rizika (i rezultira očekivanim kreditnim gubicima od 12 mjeseci bez obzira na SICR kvantitativne mjere), je implementiran sa limitacijama Erste Group. Prema tome, potencijalno aktiviranje ovog izuzetka ograničeno je na pojedine vrste dužničkih instrumenata i kategorije učesnika, i to samo ako ih podržava dovoljno "niskorizičnih" dokaza na lokalnom nivou. Na osnovu toga, očekuje se da će se "izuzetno smanjenje rizika" povremeno primijeniti na neke izloženosti u vrijednosnim papirima i samo u izuzetno na kredite.

Obezbjedjenje odgovarajućeg izračuna CLA-a za izloženosti umanjenom za kreditne gubitke u skladu s ECL modelom MSFI 9 takođe uključuje definisanje pristupa za procjenu izloženosti po defaultu ("EAD"). Za ekvivalentne izloženosti, EAD se može pripisati bilo kojoj budućoj godini tokom preostalog dospjeća izloženosti približava se na osnovu bruto knjigovodstvene vrijednosti trenutne izloženosti pomnožene s koeficijentom amortizacije koja zavisi od vrste ugovorne otplate izloženosti. Za vanbilansnu izloženost, usklađivanje EAD-a zasniva se na trenutnom nominalnom iznosu izloženosti, pomnožen s procijenjenim faktorom konverzije kredita ("CCF").

Erste Group je takođe zaključila da je još jedan značajan pokretač očekivanog uticaja usvajanja MSFI 9 ECL modela uključivanje budućih informacija ("FLI"), uključujući makroekonomske uslove. U tom smislu, Grupa je razvila metodologiju za razmatranje mogućih nelinearnosti induciranih FLI-om u ECL izračunu. Kako bi se uzela u obzir moguće nelinearnosti, FLI se uvodi kroz prognozu za odabrane makroekonomske varijable, kao i niz alternativnih scenarija. One su izvedene zajedno s vjerovatnoćama pojavljivanja kao od nivoa od prognoziranja osnovica, pri čemu su osnovna predviđanja, uz nekoliko izuzetaka, interno dati od strane istraživačkog djela Erste grupe. S obzirom na više scenarija, "inherentni" PD i LGD prilagođeni su makro satelitskim modelima koji povezuju relevantne makroekonomske varijable s upravljačima rizika. Zatim se izvodi i implementira nepristrana, vjerovatna ponderisana ECL, gdje su težine vjerovatnoće pojave svakog makroekonomskog scenarija. Odabrane makroekonomske varijable mogu uključivati realni bruto domaći proizvod, stopu rasta, stopu nezaposlenosti, stopu inflacije, indeks proizvodnje, kao i tržišne kamatne stope, zavisno od toga da li su pouzdane prognoze dostupne na datom lokalnom tržištu.

U odnosu na primjenu koncepta MSFI 9 "smanjenog kreditiranja", Erste Group je generalno prihvatila pristup usklađivanja s regulatornim konceptom zadate definicije izloženosti kreditiranju. To znači da su svi događaji koji pokreću zadate postavke definisani u standardnoj definiciji Grupe, takođe pokretači smanjenja kreditne sposobnosti u računovodstvene svrhe. Ako zadati status postoji već pri početnom prepoznavanju izloženosti (npr. u kontekstu značajnog uznemirenog restrukturiranja), tada je ta izloženost identifikovana kao kupljena ili je nastala zbog umanjnja vrijednosti kredita ("POCI").

S obzirom na "pravilno osnovani" ECL izračun za pojedinačno nematerijalne izloženosti umanjenoj za kredit, za koje se pojedinačne prognoze oporavka ne proizvode pojedinačno, Erste Group je takođe razvila metodologiju kojom se obezbeđuje da ECL odražava nepristran i vjerovatan ponderisani iznos koji je određena procjenom raspona mogućih ishoda. Metodologija razlikuje dva glavna geografska segmenta Grupe, odnosno Austriju i Srednju i Istočnu Evropu (SIE). Za Austriju se razmatraju tri scenarija oporavka (liječenje, restrukturiranje, likvidacija), pri čemu se odgovarajuće vjerovatnoće dodjeljuju na osnovu promatrane raspodjele vjerovatnoće zatvorenih zadanih vrijednosti po scenariju, u usporedbi s vremenom nepodmirenja. Za SIE, primjenjivi LGD rezultat je odabira na osnovu formule između dva moguća statistički utvrđena ishoda kada se ponašanje klijenta smatra kooperativnim ili nekooperativnim.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.1 Primjena i izmjena novih MSFI/MRS (nastavak)

3.1.2 Standardi koji su izdati ali još uvek nisu stupili na snagu i nisu ranije usvojeni (nastavak)

- **Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 9 Finansijski Instrumenti (nastavak)**

Posebni se postupak primjenjuje na revolving kredite s neodređenom rokom dospjeća i / ili dospijećem u kratkom roku i za koje se dnevne aktivnosti upravljanja unutašnjim kreditnim rizikom obično obavljaju samo na portfeljnoj osnovi. Za njih su najbolji nivoi procjene perioda izloženosti kreditnom riziku razvijene na nivou entiteta širom Grupe, na osnovu dostupne istorije podataka i na stručnoj procjeni. Takve procjene obično se kreću od 2 do 4 godine, uz nekoliko izuzetaka i variraju zavisno od vrste proizvoda, segmentu klijenata i subjektu zajmodavca. Kreditne kartice i prekoračenja po računu su među vrstama izloženosti najrelevantniji za takve procjene.

Rukovodstvo Banke je sprovelo projekat implementacije MSFI 9 uz superviziju Erste Group i u skladu sa gore pomenutim principima ustanovljenim na nivou Grupe. Na osnovu preliminarnih obračuna i analiza sprovedenih do datuma sastavljanja ovih finansijskih izvještaja, očekuje se da prelazak na MSFI 9 rezultuje smanjenjem kapitala u aproksimativnom iznosu od EUR 1,919 hiljada, u najvećoj mjeri uzrokovanim povećanjem početnog stanja rezervisanja za očekivane gubitke u 2018. godini u odnosu na krajnje stanje ispravke vrednosti u 2017. godini obračunatih u skladu sa MRS 39 (uključujući rezervisanja za vanbilansne izloženosti u skladu sa MRS 37).

Gore navedena procjena efekta je preliminarna, budući da su aktivnosti na obezbjeđivanju potpune implementacije MSFI 9 u Banci još uvijek u toku i da je preliminarni obračun uključio značajan broj pojednostavljenja u odnosu na zahtjeve MSFI 9. Rukovodstvo Banke ima jasno utvrđen plan i redosljed koraka koji bi trebalo da obebjede punu usklađenost sa zahtjevima MSFI 9 do kraja 2018. godine.

- **MSFI 15 Prihodi iz ugovora sa kupcima**

Standard je primjenjiv počev od ili poslije 1. januara 2018. godine. MSFI 15 uspostavlja model od pet koraka koji će se primjenjivati na prihode iz ugovora sa kupcima (uz ograničen broj izuzetaka), nezavisno od vrste prihoda ili industrije. Zahtjevi standarda će se takođe primjenjivati na priznavanje i mjerenje dobitaka i gubitaka od prodaje neke nefinansijske imovine, koja nije posljedica uobičajenih aktivnosti Banke (npr. prodaja stalne materijalne ili nematerijalne imovine). Standard zahtijeva detaljna objelodanjivanja, uključujući razvrstavanje ukupnih prihoda, informacije o činidbenim obavezama iz ugovora, promjene u stanju imovine i obaveza po osnovu ugovora između perioda, kao i ključne procjene. Rukovodstvo Banke je i dalje u procesu ocjene mogućeg uticaja, ali ne očekuje da će zahtjevi ovog standarda imati značajan uticaj na finansijske izvještaje Banke.

- **MSFI 15 Prihodi iz ugovora sa kupcima (pojašnjenja)**

Pojašnjenja standarda će se primjenjivati počev od ili posle 1. januara 2018. godine, uz dozvoljenu raniju primjenu. Cilj je pojašnjenje namjere koju je Odbor za međunarodne računovodstvene standarde imao pri definisanju zahtjeva MSFI 15 Prihodi iz ugovora sa kupcima, posebno u dijelu koji se odnosi na računovodstveno obuhvatanje identifikovanih činidbenih obaveza, pojašnjavajući princip „pojedinačne identifikacije“, principal-agent problem (procena da li je Društvo principal ili agent), kao i primjenu kontrolnog pristupa i licenciranja, obezbeđujući dodatne smjernice za računovodstveni tretman intelektualne svojine i autorskih prava. Pojašnjenja takođe obezbeđuju dodatne praktične savete za Banke koja će primjenjivati MSFI 15 potpuno retrospektivno, ili koja će izabrati primjenu modifikovanog retrospektivnog pristupa. Ne očekuje se da će zahtjevi ovog standarda imati značajan uticaj na finansijske izvještaje Banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.1 Primjena i izmjena novih MSFI/MRS (nastavak)

3.1.2 Standardi koji su izdati ali još uvek nisu stupili na snagu i nisu ranije usvojeni (nastavak)

- **MSFI 16 Lizing**

Standard je primjenljiv počev od ili poslije 1. januara 2019. godine. MSFI 16 definiše početno priznavanje, odmjeravanje i objelodanjivanje lizinga za obe strane u ugovoru, odnosno za kupca („zajmoprimca“) i za dobavljača („zajmodavca“). Novi standard zahtijeva da zajmoprimac prizna većinu zajmova u svojim finansijskim izveštajima. Zajmodavci će imati jedan računovodstveni model za sve vrste lizinga, uz pojedine izuzetke. Računovodstvo zajmodavca ostaje suštinski nepromijenjeno. Rukovodstvo Banke je u procesu utvrđivanja efekata koje će primena ovog standarda imati na finansijske izvještaje Banke.

- **MSFI 10 Konsolidovani finansijski izvještaji i MRS 28 Investicije u pridružene entitete: Prodaja aktive između investitora i zavisnog preduzeća (Izmjena)**

Izmjene i dopune ukazuje na poznato neslaganje između zahtjeva u MSFI 10 i onih u MRS 28, vezanih za prodaju ili unošenje aktive između investitora i njegovih zavisnih preduzeća i zajedničkih poduhvata. Rezultat dopuna odnosi se na to da je ukupan gubitak ili dobitak priznat kada transakcija tangira biznis, bez obzira da li je reč o zavisnom društvu ili ne. Djelimičan dobitak ili gubitak je priznat kada transakcija tangira aktivu koja nije ključna za obavljanje biznisa, čak i kada je ova aktiva dio zavisnog preduzeća. U decembru 2015. godine, Odbor za međunarodne računovodstvene standarde odložio je datum primjene ovog standarda čekajući ishod istraživanja vezano za metod učešća. Ne očekuje se da će izmjene ovog standarda imati uticaj na finansijske izvještaje Banke.

- **MSFI 2: Klasifikacija i vrednovanje transakcija plaćanja akcijama (Izmjena)**

Izmjena i dopune standarda su primjenjive za period počev od ili posle 1. januara 2018. godine, sa mogućnošću ranijeg početka primene. Izmene standarda se odnose na zahtjeve računovodstvenog prikazivanja efekata ispunjavanja i neispunjavanja uslova sticanja kod vrednovanja transakcija akcijama zasnovane na gotovini, kod transakcija plaćanja akcijama sa karakteristikama neto poravnjenja prilikom obračuna obaveze poreza po odbitku i kod izmene odredbi i uslova plaćanja akcijama, koje mjenjaju klasifikaciju transakcije od zasnovane na gotovini to transakcija plaćanja akcijama zasnovane na kapitalu. Ne očekuje se da će izmjene ovog standarda imati uticaj na finansijske izvještaje Banke.

- **MRS 40: Transfer na investicione nekretnine (Izmjene)**

Izmjene i dopune standarda su primjenjive za period počev od ili posle 1. januara 2018. godine, sa mogućnošću ranijeg početka primjene. Izmjene standarda ukazuju kada entitet treba da uradi transfer imovine, uključujući i imovinu u pripremi ili razvoju u, ili iz investicionih nekretnina. Izmjene i dopune navode da promjena upotrebe nastaje kada imovine ispuni, ili prestane da ispunjava, definiciju investicione nekretnine i postoje dokazi promjene upotrebe iste. Promjena namjere rukovodstva u vezi sa načinom korišćenja imovine ne pruža dokaze o promjeni upotrebe iste. Ne očekuje se da će izmjene ovog standarda imati uticaj na finansijske izvještaje Banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.1 Primjena i izmjena novih MSFI/MRS (nastavak)

3.1.2 Standardi koji su izdati ali još uvek nisu stupili na snagu i nisu ranije usvojeni (nastavak)

- **MSFI 17: Ugovori o osiguranju**

Standard je primjenljiv počev od ili poslije 1. januara 2021. godine. MSFI 17 mijenja MSFI 4, koji je dao kompanijama izuzeće od pravila da vode računovodstvo za ugovore o osiguranju koristeći postojeće prakse. Kao konsekvencija, bilo je teško za investitore da uporede i razluče finansijske performanse od ostalih sličnih ugovora o osiguranju. MSFI 17 je standard baziran na jedinstvenom principu koji se odnosi na sve tipove ugovora o osiguranju, uključujući ugovore o reosiguranju. Standard zahtijeva priznavanje i vrednovanje grupa ugovora o osiguranju na: i) sadašnju vrijednost budućih novčanih tokova usklađenu rizikom (izrada novčanih tokova) koja inkorporira sve dostupne informacije o novčanim tokovima na način da su konzistentni sa vidljivim tržišnim informacijama; plus (ako je vrednost obaveza) ili minus (ako se ova vrednosti odnosi na aktivu) ii) iznos koji predstavlja nezasluženi profit u grupi ugovora (ugovorena uslužna margina). Osiguravatelji će priznati profit od grupe ugovora o osiguranju tokom osiguravajućeg perioda kao da nemaju rizik. Ukoliko grupa ugovora jeste ili postane generator gubitka entitet će priznati gubitak trenutno. Ne očekuje se da će zahtjevi ovog standarda imati značajnog uticaja na finansijske izveštaje Banke.

- **IFRIC tumačenje 22: Transakcije u stranoj valuti i avansno razmatranje**

Tumačenje je primjenljivo za period počev od ili posle 1. januara 2018. godine, sa mogućnošću ranijeg početka primene. Data interpretacija tumači računovodstvo transakcija koje obuhvataju avansni prijem ili naplatu u stranoj valuti. Tumačenje obuhvata transakcije u stranoj valuti u situaciji kada entitet priznaje nemonetarna sredstva ili obaveze, nastale zbog avansnog prijema ili plaćanja, a prije nego što entitet prizna relevantnu imovinu, trošak ili prihod. Interpretacija navodi da datum transakcije, za svrhu određivanja odgovarajućeg deviznog kursa, je datum inicijalnog priznavanja nemonetarnog unapred plaćenog sredstva ili obaveze za odložene prihode. Ukoliko postoji više transakcija avansnog prijema ili plaćanja, u tim situacijama entitet mora da odredi datum transakcije za svaku transakciju avansnog prijema ili plaćanja. Ne očekuje se da će izmjene ovog standarda imati uticaj na finansijske izveštaje Banke.

- **IFRIC tumačenje 23: Neizvesnost u pogledu tretmana poreza na dobit**

Tumačenje je primjenljivo za periode počev od 1. januara 2019. godine ili kasnije. MRS 12 određuje na koji način se računaju tekući i odloženi porez, ali ne i kako se reflektuju efekti neizvjesnosti. Interpretacija pojašnjava kako da se primjene zahtjevi priznavanja i vrednovanja u skladu sa MRS 12 kada postoji neizvjesnost tretmana poreza na dobit. Entitet bi trebalo da utvrdi da li razmatra svaki neizvjesni poreski tretman odvojeno ili zajedno sa jednim ili više drugih neizvjesnih poreskih tretmana na osnovu pristupa koji bolje predviđa razrešenje neizvjesnosti. Entitet će pretpostaviti da će poreski organi preispitivati iznose na koje imaju pravo i potpuno znanje o svim informacijama kada vrše ta ispitivanja. Ukoliko entitet zaključi da nije vjerovatno da će poreski organ prihvatiti neizvjestan poreski tretman, efekat neizvjesnosti će se reflektovati u utvrđivanju povezane oporezive dobiti ili gubitka, poreske osnovice, neiskorišćenih poreskih gubitaka, neiskorišćenih poreskih kredita ili poreskih stopa, koristeći ili najvjerovatniji iznos očekivane vrednosti, u zavisnosti koji metod entitet očekuje da će bolje predvidjeti razrešenje neizvjesnosti. Entitet će reflektovati efekat promjene činjenica i pretpostavki ili novih informacija koje utiču na odluku ili procjenu koju zahtijeva interpretacija kao promena u računovodstvenoj proceni. Primeri izmeje u činjenicama i pretpostavkama ili ovim informacijama koje mogu rezultirati u ponovnoj procjeni odluke ili uradjene procjene, ali nisu limitirani samo na taj momenat, se odnose na ispitivanja ili akcije od strane poreskih organa, izmjene u pravilima uspostavljenim od strane poreskih organa ili isteka prava poreske uprave da ispituje ili preispituje poreski tretman. Nedostatak saglasnosti ili nesaglasnosti od strane poreskih organa sa poreskim tretmanom, izdvojeno, neće najvjerovatnije konstituisati izmjene u činjenicama i pretpostavkama ili novim informacijama koje utiču na odluku i procjene koje se zahtijevaju od strane Interpretacije. Banka trenutno procjenjuje uticaj interpretacije na finansijske izveštaje.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.1 Primjena i izmjena novih MSFI/MRS (nastavak)

3.1.2 Standardi koji su izdati ali još uvek nisu stupili na snagu i nisu ranije usvojeni (nastavak)

Za sljedeća nova objelodanjivanja ne očekuje se da će, kada budu usvojena, imati značajan uticaj na finansijske izvještaje Banke:

- Godišnja poboljšanja MSFI ciklus 2014 – 2016 – izmjene MSFI 1 i MRS 28 (objavljene 8. decembra 2016. godine i stupaju na snagu za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018. godine),
- Mogućnost prevremene otplate sa negativnom naknadom – izmjene MSFI 9 (objavljene 12. oktobra 2017. godine i stupaju na snagu za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2019. godine),
- Dugoročna ulaganja u pridružena pravna lica i zajednička ulaganja – izmjene MRS 28 (objavljene 12. oktobra 2017. godine i stupaju na snagu za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2019. godine),
- Godišnja poboljšanja ciklusa MSFI 2015 – 2017 – izmjene MSFI 3, MSFI 11, MRS 12 i MRS 23 (obelodanjeni 12. decembra 2017. godine i stupaju na snagu za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2019. godine),
- Primjena MSFI 9 Finansijski instrumenti sa MSFI 4 Ugovori o osiguranju – Izmjene MSFI 4 (objavljene 12. septembra 2016. godine i stupaju na snagu, u zavisnosti od pristupa, za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018. godine za pravna lica koja izaberu da primjene opciju privremenog izuzeća ili kada entite prvo primjenjuje MSFI 9 koristi se pristup preklapanja)

3.3 Priznavanje prihoda i rashoda

3.3.1 Kamata

Prihodi i rashodi po osnovu kamata se priznaju u bilansu uspjeha uz primjenu metode efektivne kamatne stope. Metod efektivne kamatne stope je metod izračunavanja cijene amortizacije finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza i alokacije prihoda po osnovu kamate ili rashoda po osnovu kamate na odgovarajuće vremenske periode. Efektivna kamatna stopa je stopa koja diskontuje procijenjena buduća gotovinska plaćanja ili prilive tokom očekivanog vijeka trajanja finansijskog instrumenta ili, tamo gdje je to izvodljivo, kraćeg perioda na sadašnju vrijednost finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza. Kalkulacije uključuju sve naknade i provizije plaćene ili primljene između ugovornih strana koje su integralni dio efektivne kamatne stope, troškove transakcije i svih drugih premija ili popusta.

3.3.2 Naknade i provizije

Prihodi i rashodi naknada i provizija po osnovu finansijskih usluga koje pruža i dobija Banka, a uključuju usluge platnog prometa i druge bankarske usluge.

Ostale naknade i provizije uglavnom se odnose na transakcije i naknade za usluge, koje su priznate u bilansu uspjeha, kao što su usluge koje se pružaju ili primaju.

3.3.3 Neto rezultat trgovanja

Dobici i gubici po osnovu trgovanja uključuju dobitke i gubitke od devizne razmjene, dobitke i gubitke od prilagođavanja fer vrijednosti finansijskih sredstava, usklađenje fer vrijednosti, i dobitke i gubitke od prodaje finansijskih sredstava po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha i finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.3 Priznavanje prihoda i rashoda (nastavak)

3.3.4 Troškovi operativnog lizinga

Banka je u operativnom lizingu kao zakupoprimac. Plaćanja po osnovu operativnih zakupa iskazuju se u bilansu uspjeha na ravnomjernoj osnovi tokom trajanja zakupa. Podsticaji kod zakupa priznaju se kao sastavni dio ukupnog troška zakupa, kroz trajanje zakupa.

3.3.5 Porez na dobit i ostali porezi

Trošak poreza se sastoji od tekućeg i odloženog poreza. Trošak poreza se priznaje u bilansu uspjeha, osim kada se odnosi na stavke priznate direktno u kapital, koji je u tom slučaju priznat u kapitalu.

3.3.6 Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica. Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice. Oporeziva dobit se utvrđuje na osnovu dobiti Banke iskazane u bilansu uspjeha uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

3.3.7 Odloženi porez

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnovice sredstava i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum bilansa stanja se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

3.4 Finansijska sredstva i obaveze

Klasifikacija

Banka klasifikuje svoju finansijsku imovinu u sljedeće kategorije: finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, ulaganja koja se drže do dospelosti, finansijska imovina raspoloživa za prodaju i kredite i potraživanja.

Banka klasifikuje svoje finansijske obaveze u sljedeće kategorije: finansijska obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha i ostale finansijske obaveze.

Finansijska imovina ili finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha su finansijski instrumenti koji su klasifikovani kao imovina namijenjena trgovanju ili nakon početnog priznanja su određene od strane Banke po fer vrijednosti u bilansu uspjeha. Finansijska imovina ili finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha su one koje je banka stekla ili koje drži radi prodaje ili ponovne kupovine u kratkom roku, dio portfolia ili identifikovanih finansijskih instrumenata kojima se zajednički upravlja i za koje postoji dokaz o nedavnom stvarnom uzroku kratkoročnog sticanja dobiti.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.4 Finansijska sredstva i obaveze (nastavak)

Klasifikacija (nastavak)

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća su finansijska sredstva sa fiksnim plaćanjima ili plaćanjima koja mogu da se utvrde i sa fiksnim dospijećem, za koje Banka ima pozitivnu namjeru i sposobnost da ih drži do dospjeća.

Kredit i potraživanja su nederivativna finansijska imovina s fiksnim ili odredivim plaćanjima koja se ne kotiraju na aktivnom tržištu. Oni nastaju kada Banka odobrava novac ili usluge direktno komitentima bez namjere trgovanja s tim potraživanjima. Kredit i potraživanja obuhvata ju kredite i potraživanja od banaka i klijenata.

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju je ona nederivativna finansijska imovina koja je označena kao raspoloživa za prodaju ili nije svrstana u date kredite i potraživanja, ulaganja koja se drže do dospjeća ili finansijsku imovinu po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. Namjerava se držati na neodređeno vrijeme, a koja može biti prodana kao odgovor na potrebe za likvidnošću ili promjenu kamatnih stopa, kurseva stranih valuta ili cijene kapitala. Vlasnička ulaganja su namijenjena da se drže na neodređeno vrijeme, a mogu biti prodana kao odgovor na potrebe za likvidnošću ili zbog promjene njihovih cijena.

Priznavanje

Finansijska imovina i obaveze vrednovane po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, investicije koje se drže do dospjeća i finansijska imovina raspoloživa za prodaju, inicijalno se priznaju na dan trgovine, odnosno na dan kada Banka postaje jedna od strana definisana u ugovornim odredbama određenog instrumenta. Ovo uključuje "redovnu trgovinu": nabavka i prodaja finansijske imovine koja zahtijeva primopredaju sredstava unutar vremenskog okvira koji je generalno ustanovljen regulativama ili sporazumima na samom tržištu. Sva ostala finansijska sredstva i obaveze priznaju se na dan poravnanja, tj. na dan kada je sredstvo primljeno ili predato od strane Banke.

Inicijalno mjerenje

Finansijska imovina i obaveze inicijalno se vrednuju po fer vrijednosti, uvećanoj (osim za sredstva koja se ne vrednuju naknadno po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha) za sve transakcione troškove koji su direktno povezani sa određenom nabavkom ili prodajom.

Prestanak priznavanja

Banka prestaje da priznaje finansijsku imovinu ukoliko ugovorna prava na novčane tokove isteknu ili ukoliko su prava na ugovorene novčane tokove prenijeta prilikom transakcije u kojoj se prenose svi rizici i nagrade od vlasništva finansijskog sredstva. Svaka kamata od prenijetog finansijskog sredstva koja je kreirana i zadržana od strane Banke priznaje se kao odvojena imovina ili obaveza.

Banka vrši prestanak priznavanja finansijske obaveze ukoliko su ugovorene obaveze prekinute ili istekle.

Banka vrši otpis određenih potraživanja ukoliko smatra da ta potraživanja nisu naplativa.

Određivanje amortizovane vrijednosti

Amortizovana vrijednost finansijskog sredstva ili obaveze je iznos po kojem je finansijsko sredstvo ili obaveza inicijalno vrednovana, umanjen za otplaćene glavnice, uvećan ili umanjen za kumulativnu amortizaciju korišćenjem metoda efektivne kamatne stope za sve razlike između iznosa inicijalno priznatog i iznosa prilikom dospjeća i umanjen za svo obezvrjeđenje.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.4 Finansijska sredstva i obaveze (nastavak)

Priznavanje (nastavak)

Određivanje fer vrijednosti

Fer vrijednosti finansijskih instrumenata su iznosi za koje sredstvo može biti razmijenjeno, a obaveza izmirena, između poznatih, zainteresovanih strana u okviru nezavisne transakcije.

Fer vrijednost određenih finansijskih instrumenata, približno je jednak a njihovim knjigovodstvenim vrijednostima. Ovo uključuje gotovinu, kao i potraživanja i obaveze za koje nije definisano dospijeće ili fiksna kamatna stopa. Za ostala potraživanja i obaveze, budući predviđeni novčani tokovi diskontovani su na svoju sadašnju vrijednost korišćenjem trenutnih kamatnih stopa.

Naknadno vrednovanje

a) Finansijska sredstva i obaveze koje se drže radi trgovanja

Finansijska sredstva i obaveze koje se drže radi trgovanja iskazana su u bilansu stanja po fer vrijednosti. Promjene u fer vrijednosti, priznate su u "Neto prihodu od trgovanja".

b) Krediti i avansi

Kredit i avansi naknadno su vrednovani po amortizovanoj vrijednosti trošku korišćenjem metoda efektivne kamatne stope umanjeno za obezvrjeđenje. Amortizovana vrijednost je izračunata uzimanjem u obzir svih troškova izdavanja i svih diskonta ili premija prilikom poravnanja. Gubici koji proizilaze iz obezvrjeđenja priznati su u bilansu uspjeha.

Ukoliko zakupodavac prenese sve rizike i nagrade, koje proizilaze iz vlasništva nad sredstvom, na zakupca, lizing ugovori su klasifikovani kao finansijski lizingi. Banka, kao zakupodavac, priznaje sredstva koja se drže kao predmet lizinga u bilansu stanja i prikazuje ih kao potraživanja od finansijskog lizinga u iznosu koji je jednak neto investiciji u lizing. Iznos budućih minimalnih plaćanja po osnovu lizinga i inicijalno porijeklo naknada jednaki su bruto investiciji u lizing (s obzirom da ugovori o finansijskom lizingu uključuju klauzulu o kupovini na kraju lizing perioda, ne postoji negarantovana rezidualna vrijednost). Razlika između bruto i neto investicije u lizing predstavlja nezarađeni finansijski prihod, koji je priznat kao kamatni prihod tokom trajanja lizinga po konstantnoj periodičnoj stopi prinosa na investiciju u lizing.

c) Finansijska imovina raspoloživa za prodaju

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju naknadno se vrednuje po fer vrijednosti. Nerealizovani dobitci i gubici priznaju se direktno na kapitalu, kao revalorizacione rezerve. Ukoliko je investicija ustupljena, kumulativni dobitak ili gubitak prethodno priznat na kapitalu, priznaje se u bilansu uspjeha. Ukoliko Banka ima više od jedne investicije u istu hartiju od vrijednosti, iste se ustupljaju po FIFO metodi. Kamata koja je zarađena u periodu držanja finansijskog sredstva raspoloživog za prodaju prikazana je kao kamatni prihod korišćenjem metode efektivne kamatne stope. Dividende koje su zarađene u periodu držanja finansijskog sredstva raspoloživog za prodaju, priznate su u bilansu uspjeha onda kada je pravo na plaćanje uspostavljeno. Gubici koji proizilaze iz obezvrjeđenja takve investicije priznati su u bilansu uspjeha i prestaju da se priznaju u revalorizacionim rezervama.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.4 Finansijska sredstva i obaveze (nastavak)

Priznavanje (nastavak)

Naknadno vrednovanje (nastavak)

d) *Finansijska sredstva koja se drže do dospijea*

Finansijska sredstva koja se drže do dospijea su nederivatna finansijska sredstva kotirana na aktivnom tržištu sa fiksnim ili odredivim plaćanjima i fiksnim rokovima dospijea, koje Banka namjereva i ima mogućnosti da drži do dospijea. Nakon inicijalnog vrednovanja, finansijska sredstva koja se drže do dospijea vrednuju se naknadno po amortizovanom trošku korišćenjem metode efektivne kamatne stope, umanjeno za obezvrjeđenje. Amortizovani trošak izračunava se uzimanjem u obzir sve diskonte i premije pri akviziciji i naknade koje su sastavni dio efektivne kamatne stope. Amortizacija je uključena u kamatni prihod. Gubici koji proizilaze iz obezvrjeđenja takvih investicija priznati su u bilansu uspjeha.

Ostale finansijske obaveze

Ostale finansijske obaveze naknadno se vrednuju po amortizovanom trošku korišćenjem metode efektivne kamatne stope.

Identifikacija i vrijednovanje obezvrjeđenja

Na svaki datum bilansa stanja Banka procjenjuje postojanje objektivnih dokaza za obezvrjeđenje finansijskih sredstava koja se ne vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. Finansijska sredstva se obezvrjeđuju ukoliko postoji objektivni dokaz nastajanja gubitka nakon inicijalnog priznavanja sredstva i ukoliko gubitak ima uticaja na buduće novčane tokove po osnovu sredstva, koji se mogu pouzdano odrediti.

Banka razmatra dokaze za obezvrjeđenje i za pojedinačna sredstva i na grupnom nivou. Sva individualno značajna finansijska sredstva individualno se procjenjuju u smislu njihovog obezvrjeđenja. Sva značajna sredstva koja se ne obezvrjeđuju pojedinačno, procjenjuju se grupno u smislu obezvrjeđenja koje se dogodilo, a koje još uvijek nije utvrđeno. Sredstva koja nisu individualno značajna obezvrjeđuju se tako što se grupišu u grupe finansijskih sredstava (vrednovana po amortizovanom trošku) na osnovu sličnih karakteristika rizika.

Objektivni dokaz da je finansijsko sredstvo (uključujući i vlasničke hartije od vrijednosti) obezvrjeđeno može predstavljati nemogućnost izmirenja obaveza ili povreda ugovora od strane zajmoprimca, restrukturiranje zajma ili avansa od strane Banke pod uslovima koje Banka drugačije ne bi razmatrala, indikacije da zajmoprimcu ili dužniku prijete bankrot, nepostojanje aktivnog tržišta za određenu hartiju od vrijednosti ili neki drugi podatak koji se odnosi na grupu sredstava kao na primjer neželjene promjene u platežnom statusu zajmoprimca ili dužnika u grupi ili ekonomski uslovi koji su korelisani sa neizvršenjima obaveza unutar grupe.

Prilikom procjene grupnog obezvrjeđenja Banka koristi statističke modele istorijskih trendova vjerovatnoće za neizvršenjem obaveza, perioda naplate i iznosa gubitka koji se dogodio, usklađenim za procjenu menadžmenta o tome da li trenutni ekonomski i kreditni uslovi nagovještavaju da stvarni gubici teže da budu veći ili manji od predloženih na osnovu istorijskih modela. Stope neizvršenja obaveza, stope gubitaka i očekivani period budućih naplata se redovno porede sa stvarnim ishodima u smislu utvrđivanja da su i dalje prikladni.

Gubici po osnovu obezvrjeđenja imovine koja se vodi po amortizovanom trošku, vrednuju se kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti finansijskog sredstva i sadašnje vrijednosti procijenjenih novčanih tokova diskontovanih pomoću originalne efektivne kamatne stope koju nosi određeno sredstvo. Gubici se priznaju u bilansu uspjeha i reflektuju se na račun obezvrjeđenja suprotno od kredita i avansa. Ukoliko naknadni događaj dovede do porasta gubitka po osnovu obezvrjeđenja, ovaj gubitak se rezerviše kroz bilans uspjeha.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.4 Finansijska sredstva i obaveze (nastavak)*****Priznavanje (nastavak)******Identifikacija i vrednovanje obezvrjeđenja (nastavak)***

Gubici po osnovu obezvrjeđenja imovine koja je raspoloživa za prodaju priznaj u se prenosom razlike između amortizovanog troška kupovine i trenutne fer vrijednosti, iz kapitala u bilans uspjeha. Ukoliko naknadni događaj dovede do smanjenja gubitka po osnovu obezvrjeđenja dužničke hartije od vrijednosti koja je raspoloživa za prodaju, gubitak po osnovu obezvrjeđenja se smanjuje kroz bilans uspjeha. Međutim, svako naknadno povećanje fer vrijednosti obezvrjeđene dužničke hartije od vrijednosti koja je raspoloživa za prodaju priznaje se direktno na kapitalu.

Reprogramirani krediti

Gdje je moguće, Banka nastoji reprogramirati kredite umjesto da preuzme kolateral. To može uključivati produženje otplate i sporazum o novim uslovima kreditiranja. Nakon što su uslovi reprogramirani, kredit se više ne smatra dospjelim. Rukovodstvo kontinuirano analizira reprogramirane kredite kako bi se osiguralo da su ispunjeni svi kriterijumi, i da buduća plaćanja budu izvjesna. Kredit je i dalje predmet pojedinačnog ili kolektivnog procjenjivanja i obezvrjeđenja, koja se računa korišćenjem izvorne efektivne kamatne stope kredita.

Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Gotovina i gotovinski ekvivalenti uključuju novčanice i kovanice u blagajni, sredstva na računima kod Centralne banke Crne Gore i visoko likvidne finansijsku imovinu s dospijanjem od manje od tri mjeseca, koji su podložni beznačajnim rizikom promjene u njihovoj fer vrijednosti, a koriste se u upravljanju Banke svojim kratkoročnim obavezama.

Gotovina i gotovinski ekvivalenti iskazani su po amortizacionom trošku u bilansu stanja.

3.5 Nekretnine, postrojenja i oprema

Na dan 31. decembra 2017. godine nekretnine su u poslovnim knjigama iskazane po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za akumuliranu amortizaciju.

Ostala fiksna aktiva je na dan 31. decembra 2017. godine iskazana po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za obezvrjeđenje. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost ovih sredstava. Poslovni prostor i fiksna aktiva se amortizuju primjenom sljedećih godišnjih stopa, s ciljem da se ova sredstva u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog vijeka trajanja:

Opis	%
Zgrade	2.5
Kompjuterska i ostala oprema	14.29 – 25
Namještaj i ostala oprema	10 – 33.33

Održavanje i popravke terete bilans uspjeha kada su nastali. Poboljšanja nekretna, postrojenja i opreme se kapitalizuju.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.6 Nematerijalna sredstva**

Nematerijalna sredstva se iskazuju po trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i umanjenje vrijednosti. Nematerijalna sredstva predstavlja softver i druga nematerijalna sredstva. Amortizacija se priznaje u bilansu uspjeha proporcionalnom metodom tokom procijenjenog korisnog vijeka. Stope amortizacije su u rasponu od 10% do 40%.

3.7 Stečena aktiva

Banka stiče imovinu koja služi kao sredstvo obezbjeđenja od kredita. Stečena aktiva se vrednuje po nižoj od procijenjene vrijednosti i fer vrijednosti umanjenoj za troškove prodaje

3.8 Naknade zaposlenima

U skladu sa Opštim Kolektivnim ugovorom, Banka je dužna isplatiti naknade zaposlenima prilikom penzionisanja u iznosu do pet prosječnih mjesečnih zarada u Banci. Pravo na te naknada je obično uslovljeno preostaloj dobi zaposlenog u radu do penzionisanja i/ili završetku minimalnog perioda rada. Očekivani troškovi tih naknada su nastali u periodu od zapošljavanja.

Rezervisanja za otpremnine se obračunavaju od strane nezavisnog aktuara. Obaveza priznata u bilansu stanja je sadašnja vrijednost obaveze i određuje se diskontovanjem procijenjenih budućih odliva korišćenjem aktuarske metode projektovanja po jedinice prava. Aktuarski dobiti i gubici se priznaju u periodu u kojem su nastali u ostalom ukupnom rezultatu.

3.9 Finansijske garancije

U redovnom poslovanju, Banka daje finansijske garancije, koje se sastoje od garancija, činidbenih garancija i mjenica. Finansijske garancije početno se priznaju u finansijskim iskazima po fer vrijednosti, sa primljenom naknadom. Naknadno vrednovanje obaveze Banke, po svakoj garanciji vrši se po većoj od amortizovane naknade i najbolje procjene troška potrebnog za izmirenje obaveze koja može nastati kao rezultat date garancije.

Svako povećanje obaveze po osnovu finansijskih garancija se prenosi u bilans uspjeha. Primljena naknada je priznata u bilansu uspjeha po pravolinijskoj metodi, tokom čitavog vijeka trajanja garancije.

3.10 Devizni kurs

Transkacije u stranim valutama su preračunate kursovima valuta na dan transkacije. Novčana sredstva i obaveze u stranim valutama su preračunate kursovima valuta na datum finansijske pozicije. Kursne razlike nastale od transkacija su priznate u bilansu uspjeha.

Nemonetna sredstva i obaveze denominirane u stranoj valuti su preračunate po istorijskom datumu.

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2017. godine i 2016. godine bili su:

<i>u EUR</i>	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
USD	0.8338	0.9487
CHF	0.8545	0.9312
GBP	1.1271	1.1680

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

3.11 Korekcije grešaka ranijih perioda i promjene u prezentaciji uporednih podataka

Tokom 2016. godine i prethodnih godina, Banka je pogrešno obračunavala i evidentirala iznos prihoda od kamata kao rezultat nepreciznog obračuna razgraničenja naknada za obradu kredita. Greška je identifikovana 2017. godine i obračunata retrospektivno u skladu sa MRS 8 "Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške". Banka je korigovala uporedne iznose za svaki prezentovani period kao da je ispravan prihod odnosno razgraničenje obračunato i evidentirano u pripadajućem periodu.

Pored gorepomenute korekcije, Banka je postala svjesna da je na dan 31. decembra 2016 iznos od EUR 528 pogrešno klasifikovan na Kredite i potraživanja od banaka umjesto na Kredite i potraživanja od klijenata. Iznos se odnosi na depozit kod Mastercard-a.

Uporedni podaci u ovim finansijskim izveštajima su korigovani na način da odražavaju navedenu reklasifikaciju u bilansu stanja na dan 31. decembra 2016. godine. Dodatno, kao posljedica navedene reklasifikacije, u ovim finansijskim izveštajima prezentovan je i treći bilans stanja na dan 1. januara 2016. godine kao rezultat gore opisane retrospektivne korekcije greške iz prethodnog perioda i promjene prezentacije.

Efekti greške u finansijskim informacijama na dan 1. januara i 31. decembra 2016. godine, kao i tokom 2016. godine, su sljedeći:

Stanje na dan 1. januara 2016. godine	u hiljadama EUR
Bilans stanja	
Smanjenje na kreditima i potraživanjima od banaka	(396)
Povećanje na Kreditima i potraživanjima od klijenata	396
Smanjenje na Kreditima i potraživanjima od klijenata	<u>(1,080)</u>
	<u>(684)</u>
Smanjenje Neraspoređene dobiti	(1,080)
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	
Bilans stanja	
Smanjenje na Kreditima i potraživanjima od banaka	(528)
Povećanje na Kreditima i potraživanjima od klijenata	528
Smanjenje na Kreditima i potraživanjima od klijenata	<u>(1,015)</u>
	<u>(487)</u>
Smanjenje Neraspoređene dobiti	(1,015)
Bilans uspjeha	
Povećanje Prihoda od kamata	65

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

4. KORIŠĆENJE PROCJENJIVANJA

Menadžment vrši procjene i pretpostavke koje utiču na prikazane iznose sredstava i obaveza tokom narednih fiskalnih godina. Procjene i prosuđivanja kontinuirano se ocjenjuju i bazirane su na istorijskom iskustvu i ostalim faktorima uključujući očekivanja o budućim događajima koja se smatraju razumnim pod određenim uslovima.

Ova objelodanjivanja dopunjuju tumačenja o upravljanju finansijskim rizicima (napomena 31)

Najznačajnija korišćenja procjena i prosuđivanja su sljedeća:

4.1. Umanjenje vrijednosti kredita

Banka vrši pregled svog kreditnog portfolia kako bi procijenila obezvrjeđenje najmanje jednom mjesečno. Prilikom određivanja da li je potrebno proknjižiti gubitak po osnovu obezvrjeđenja u bilansu uspjeha, Banka vrši procjenu da li postoji bilo koji indikator postojanja merljivog smanjenja u procijenjenim budućim novčanim tokovima koji proizilaze iz kreditnog portfolia, prije nego što smanjenje može biti identifikovano kod pojedinačnog kredita u portfoliu. Ovaj dokaz može uključiti bilo koje indikatore postojanja neželjene promjene u platežnom statusu zajmoprimca, kao i lokalne ekonomske uslove koji su u korelaciji sa neizvršenjem obaveza.

Menadžment koristi procjene bazirane na istorijskim gubicima za sredstva sa karakteristikama kreditnog rizika i objektivnim dokazima obezvrjeđenja koji su slični onima u portfoliu prilikom planiranja svojih budućih novčanih tokova. Metodologija i pretpostavke koje se koriste u procjeni iznosa i tajminga budućih novčanih tokova, pregledaju se redovno, kako bi se uklonile sve razlike između procijenjenih i stvarnih gubitaka.

4.2. Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Određivanje fer vrijednosti finansijske imovine i obaveza za koje ne postoji uočljiva tržišna cijena zahtijeva korišćenje različitih tehnika vrednovanja. Za finansijske instrumente kojima se ne trguje često i koji imaju nisku cjenovnu transparentnost, fer vrijednost je manje objektivna i zahtijeva određene stepene varijacije u procjenjivanju koji zavise od likvidnosti, koncentracije, neizvjesnosti tržišnih faktora, cjenovnih pretpostavki i ostalih rizika koji utiču na određeni instrument.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

5. NETO PRIHODI OD KAMATA

U 000 EUR	2017.	2016.
Prihodi od kamata i slični prihodi		
Depoziti kod banaka	2	11
depoziti kod CBCG	2	11
depoziti kod ostalih banaka	-	-
Kreditni klijentima	18,497	19,286
privreda	4,074	4,113
stanovništvo	13,383	13,518
Javne institucije i Vlade	1,040	1,655
Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju	1,016	733
Finansijska sredstva koja se drže do dospelja	3,304	3121
Ostalo	99	199
Ukupni prihod kamata	22,918	23,350
Rashodi od kamata i slični rashodi		
Depoziti banaka	1,166	911
Depoziti klijenata	2,220	3,030
privreda	765	1,084
stanovništvo	1,394	1,873
javne institucije i Vlade	61	73
Izdane hartije od vrijednosti		69
Ukupni trošak kamata	3,386	4,010
NETO PRIHODI OD KAMATA	19,532	19,340

6. TROŠKOVI OBEZVREĐENJA

U 000 EUR	2017.	2016.
Kreditni i potraživanja klijentima (napomena 16)	1,371	795
Hartije od vrijednosti	(2)	354
Kreditni i potraživanja bankama	5	43
Stečena aktiva	206	220
Ostala aktiva i potraživanja	379	307
Ukupno	1,959	1,719

7. TROŠKOVI REZERVISANJA

U 000 EUR	2017.	2016.
Rezervisanja za potencijalne obaveze (napomena 25)	(402)	143
Ostala rezervisanja (napomena 25)	(198)	(81)
Ukupno	(600)	62

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

8. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA

U 000 EUR	2017.	2016. Reklasifikovano
Prihodi od naknada i provizija		
Platni promet	1,804	1,500
Naknade za odobravanje kredita	946	853
Vodjenje računa	806	595
Kartično poslovanje	1,315	994
Vanbilansni poslovi	438	553
Ostali prihod od naknada i provizija	804	888
Ukupan prihod od naknada i provizija	6,113	5,383
Rashodi naknada i provizija		
Platni promet	326	229
Naknade kredita	2	14
Vodjenje računa	8	21
Kartično poslovanje	799	669
Ostali rashodi naknada i provizija	126	241
Osiguranje depozita	1,685	1,584
Ukupan rashod naknada i provizija	2,947	2,758
NETO PRIHOD OD NAKNADA I PROVIZIJA	3,166	2,625

9. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

U 000 EUR	2017.	2016.
Neto zarade i naknade zarada	3,838	3,716
Doprinosi zaposlenog iz zarada	1,354	1,311
Porez i prirez na zarade	659	637
Doprinosi poslodavca na zarade	697	727
Rezervisanja za otpremnine	34	(120)
Rezervisanja za bonuse	907	875
Ostali troškovi vezani za zaposlene	324	327
Rezervisanja za godišnje odmore	(23)	(21)
Ukupno	7,836	7,452

10. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI

U 000 EUR	2017.	2016.
Troškovi poslovnog prostora i opreme	2,201	2,169
Troškovi poslovanja	580	475
Troškovi reklamiranja i marketinga	582	594
Troškovi profesionalnih usluga	1,565	1,299
Ostali administrativni troškovi	38	31
Ukupno	4,966	4,568

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

11. TROŠKOVI AMORTIZACIJE

U 000 EUR	2017.	2016.
Amortizacija nekretnina, postrojanja i opreme (napomena 19)	734	641
Amortizacija investicionih nekretnina	7	7
Amortizacija nematerijalnih sredstava (napomena 20)	429	433
Ukupno	1,170	1,081

12. OSTALI PRIHODI

U 000 EUR	2017.	2016.
Ostali prihodi poslovanja	65	78
Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja	781	880
Ostali neposlovni prihodi	27	25
Dobici od prodaje nepokretnosti, postrojenja i opreme	14	32
Ukupno	887	1,015

13. POREZ NA DOBIT

Komponente poreza na dobit za godine završene na dan 31. decembra 2017. i 31. decembra 2016. godine su sljedeće:

U 000 EUR	2017.	2016.
Obračunati tekući porez	824	745
Obračunati odloženi porez	54	-
Ukupan trošak poreza	878	745

Usaglašavanje između troška poreza i iznosa dobijenog primjenom poreske stope u skladu sa crnogorskim poreskim propisima na rezultat prije oporezivanja za godine koje se završavaju na dan 31. decembra 2017. i 31. decembra 2016. godine prikazane su u sljedećoj tabeli:

U 000 EUR	2017.	2016.
Rezultat u bilansu uspjeha prije oporezivanja	8,777	8,746
Porez na dobit po zakonskoj stopi od 9%	790	787
Ostala usklađivanja	88	(42)
Poreski efekti	878	745

Odložene poreske obaveze

U 000 EUR	31.12.2017.	31.12.2016.
Na višu knjigovodstvenu od poreske sadašnje vrijednosti nekretnina i opreme	(123)	(69)
Nerealizovani dobiti po osnovu hartija od vrjednosti raspoloživih za prodaju	(117)	(98)
Aktuarski dobiti po osnovu otpremnina	(6)	(8)
Neto odložene poreske obaveze	(246)	(175)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

14. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

U 000 EUR	<u>31.12.2017.</u>	<u>31.12.2016.</u>
Gotovina u blagajni	16,665	15,128
Žiro račun kod Centralne banke Crne Gore	16,052	31,475
Depoziti kod Centralne banke Crne Gore	<u>24,785</u>	<u>26,568</u>
Stanje na dan 31. decembra	<u>57,502</u>	<u>73,171</u>

Obavezna rezerva sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine izdvojena je u skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG” , br 73/15 od 23.12.2015, 33/16 od 27.05.2016 i 15/17 od 09.03.2017.god) (u daljem tekstu: Odluka), koja propisuje da banke izdvajaju obaveznu rezervu primjenom stope od:

- 7.5% na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana i
- 6.5% na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana.

Na depozite ugovorene sa ročnošću preko jedne godine, odnosno 365 dana, a koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine primjenjuje se stopa od 7.5%.

Obračunavanje obavezne rezerve vrši se primjenom propisanih stopa na prosječan iznos depozita u toku prethodnog mjesečnog perioda, koji traje od prvog do posljednjeg kalendarskog dana u mjesecu. Održavanje obavezne rezerve se vrši mjesečno, i to u periodu od treće srijede u mjesecu do dana koji prethodi trećoj srijedi sljedećeg mjeseca.

Obračunatu obaveznu rezervu Banka izdvaja na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu. U skladu sa Odlukom, a do 31. decembra. 2017. godine, na 50% sredstava obavezne rezerve Centralna banka plaća banci mjesečno, do osmog u mjesecu za prethodni mjesec, naknadu obračunatu po stopi od EONIA umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s tim da ova stopa ne može biti manja od nule. Banke mogu za održavanje dnevne likvidnosti da koriste do 50% izdvojenih sredstava obavezne rezerve, a ukoliko dati iznos vrate istog dana, banke ne plaćaju naknadu. Obavezna rezerva se izdvaja u EUR.

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA, NETO

U 000 EUR	<u>31.12.2017.</u>	<u>31.12.2016.</u>
Korespodentni računi i depoziti kod inostranih banaka	29,877	17,484
Obezvrijeđenje	<u>(34)</u>	<u>(9)</u>
Stanje na dan 31. decembra	<u>29,843</u>	<u>17,475</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

Usklađivanje obezvrjeđenja plasmana i avansa prikazana je u sljedećoj tabeli:

U 000 EUR	31.12.2017.	31.12.2016.
Stanje 1. januar	16,576	17,995
Povećanje u godini (napomena 6)	1,371	795
Umanjenje kamatnog prihoda	(1,159)	(1,445)
Otpis /oslobodjanje	(1,444)	(767)
Ostalo	2	(2)
Stanje na dan 31. decembra	15,346	16,576

U 000 EUR	31.12.2017.	31.12.2016.
Poljoprivreda, lov i ribolov	1,002	1,583
Građevinarstvo	13,461	6,642
Trgovina	36,026	34,444
Turizam	2,674	4,056
Proizvodnja	7,097	7,748
Transport	4,119	3,846
Administracija, druge javne usluge	43,376	34,277
Stanovništvo	185,273	164,133
Ostalo	22,268	11,142
Minus: obezvrjeđenje	(15,346)	(16,615)
Stanje na dan 31. decembra	299,950	251,256

U 000 EUR	Dospjeli dug	Kratkoročni dio	Dugoročni dio	Obezvrjeđenje	Neto iznos
Stanovništvo	1,769	2,746	180,758	(7,514)	177,759
Privreda	3,206	28,467	69,316	(7,650)	93,339
Ostale finansijske institucije	-	-	499	(15)	484
Država	-	-	28,427	(163)	28,264
Ostalo	-	5	103	(4)	104
Stanje na dan 31. decembra 2017.	4,975	31,218	279,103	(15,346)	299,950

U 000 EUR	Dospjelidug	Kratkoročni dio	Dugoročni dio	Obezvrjeđenje	Neto iznos
Stanovništvo	2,130	1,919	160,084	(8,409)	155,724
Privreda	4,612	20,975	50,012	(7,974)	67,625
Ostale finansijske institucije	-	-	567	(39)	528
Država	-	-	27,343	(184)	27,189
Ostalo	-	4	199	(9)	190
Stanje na dan 31. decembra 2016.	6,742	22,894	238,235	(16,615)	251,256

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Obračunata kamata i odloženi prihod od naknada za kredite prikazana je u sljedećoj tabeli:

U 000 EUR	Dospjela kamata	Obračunata kamata	Obezvrje đenje	Neto kamata	Odloženi prihod
Stanovništvo	179	618	(104)	693	1,426
Privreda	147	220	(25)	345	235
Država	-	50	-	50	92
Ostalo	-	-	-	-	-
Stanje na dan 31. decembra 2017.	329	888	(129)	1,088	1,753

U 000 EUR	Dospjela kamata	Obračunata kamata	Obezvrje đenje	Neto kamata	Odloženi prihod
Stanovništvo	230	662	(137)	755	1,323
Privreda	143	161	(29)	275	280
Država	-	55	-	55	69
Ostalo	-	1	-	1	1
Stanje na dan 31. decembra 2016.	373	879	(166)	1,086	1,673

Banka upravlja izloženošću kreditnom riziku primjenjujući niz kontrolnih mjera uključujući: redovne procjene koristeći dogovoreni kreditni kriterijum i diversifikaciju rizika sektora da izbjegne koncentraciju u bilo kojem tipu biznisa ili geografske lokacije. Banka pribavlja instrumente obezbjeđenja u obliku hipoteka, garancija i ostalih kolaterala u cilju smanjenja kreditnog rizika.

Na kredite odobrene fizičkim licima prosječna ponderisana nominalna kamatna stopa je 7,43% godišnje (2016: 8,20%), a na kredite odobrene privrednim društvima prosječna ponderisana kamatna stopa je je 4,50% godišnje (2016: 5,46%)

Kao što je objelodanjeno u Napomeni 23, Banka je dala kao kolateral svoja potraživanja po osnovu kredita koji su isplaćeni iz EFSE kreditnog fonda u iznosu od EUR 163 hiljada, a koji se odnose na plaćanja svih sadašnjih i budućih potraživanja za plaćanja i sva ostala prava koja proističu iz kredita koji su dati iz fonda na osnovu Okvirnog ugovora između Banke i EFSE Luxembourg, kao i sva prava i potraživanja koja proističu iz kolaterala ili garancija koje su date bilo od dužnika bilo od nekog drugog garantora po takvom kreditu.

Potraživanja za finansijski lizing

Plasmani i avansi kupaca uključuju i potraživanja za finansijski lizing prikazana u tabeli ispod:

U 000 EUR	31.12.2017.	31.12.2016.
Preko 5 godina	18	24
Od jedne do pet godina	23	22
Manje od jedne godine	7	88
Bruto ulaganje u finasijski lizing	48	134
Prihod budućeg perioda	(11)	(15)
Neto investicija u finasijski lizing	37	119

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Buduća minimalna plaćanja za lizing, nezarađeni prihod budućeg perioda i neto potraživanje za lizing kao i dospelost prikazane su u sljedećoj tabeli:

U 000 EUR	Bruto ulaganje	Budući prihod	Neto ulaganje
preko pet godina	18	(2)	16
između jedne i pet godina	23	(7)	16
manje od jedne godine	7	(2)	5
Ulaganje u finansijski lizing 31. decembar 2017.	48	(11)	37
U 000 EUR	Bruto ulaganje	Budući prihod	Neto ulaganje
preko pet godina	24	(3)	21
između jedne i pet godina	22	(8)	15
manje od jedne godine	88	(4)	84
Ulaganje u finansijski lizing 31. decembar 2016.	134	(15)	119

17. INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI RASPOLOŽIVE ZA PRODAJU

U 000 EUR	31.12.2017.	31.12.2016.
Dužnički instrumenti – Euro obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	21,963	25,270
Vlasnički instrumenti	999	773
Stanje na dan 31. decembra	22,962	26,043

U sljedećoj tabeli prikazani su dužnički instrumenti Euro obveznice i Obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore:

U 000 EUR	Tekući iznos	Datum dospijeca
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	5,747	10. mart 2021. 15. novembar
Obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	15,008	2020.
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	119	18. mart 2020.
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	1,089	20.maj 2019.
Stanje na dan 31. decembar 2017.	21,963	

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

17. INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI RASPOLOŽIVE ZA PRODAJU (nastavak)

U sljedećoj tabeli prikazani su dužnički instrumenti Euro obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore i obveznice Ministarstva finansija Vlade Republike Srbije:

U 000 EUR	Tekući iznos	Datum dospijea
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	5,488	10. mart 2021. 15. novembar
Obveznice Ministarstva Finansija Vlade Republike Srbije	15,137	2020.
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	3,573	18. mart 2020.
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	1,072	20. maj 2019.
Stanje na dan 31. decembar 2016.	25,270	

18. INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI KOJE SE DRŽE DO DOSPIJEĆA

U 000 EUR	31.12.2017.	31.12.2016.
Dužnički instrumenti – Euro obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	65,239	65,271
Državni zapisi Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	-	2,999
Fond rada Podgorica	-	329
Obezvrjeđenje	(365)	(367)
Stanje na dan 31. Decembra	64,874	68,232

U sljedećoj tabeli prikazane su hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea, tj. Euro obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore , obveznice Fonda rada Podgorice i Državni zapisi:

U 000 EUR	Tekući iznos	Datum dospijea
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	16,726	18. mart 2020.
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	23,993	10. mart 2021.
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	24,580	20. maj 2019.
Obezvrjeđenje	(365)	
Stanje na dan 31. decembar 2017.	64,874	

U 000 EUR	Tekući iznos	Datum dospijea
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	16,597	18. mart 2020.
Državni zapisi Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	2,999	13. januar 2017.
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	23,884	10. mart 2021.
Euro obveznice Ministarstva Finansija Vlade Crne Gore	24,790	20. maj 2021.
Obveznice Fonda rada Podgorica	329	25. jul 2017.
Obezvrjeđenje	(367)	
Stanje na dan 31. decembar 2016.	68,232	

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

19. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

Kretanje na nekretninama i opremi za 2017. i 2016. godinu prikazano je u narednoj tabeli:

U 000 EUR	Zgrade	IT oprema	Ostala sredstva	Ukupno
Nabavna vrijednost				
Stanje na dan 1. januara 2016.	2,130	1,830	3,519	7,479
Nabavka	5,697	147	334	6,178
Prodaja	-	(12)	(81)	(93)
Otpis	-	(50)	(97)	(147)
Stanje na dan 31. decembra 2016.	7,827	1,915	3,675	13,417
Nabavka	1,368	324	752	2,444
Prodaja	-	-	-	-
Otpis	-	(24)	(63)	(87)
Stanje na dan 31. decembra 2017.	9,195	2,215	4,364	15,774
Akumulirana amortizacija				
Stanje na dan 1. januara 2016.	452	1,331	2,296	4,079
Amortizacija (napomena 11)	53	192	396	641
Prodaja	-	(2)	(81)	(83)
Otpis	-	(48)	(92)	(140)
Stanje na dan 31. decembra 2016.	505	1,473	2,519	4,497
Amortizacija (napomena 11)	139	187	408	734
Prodaja	-	-	-	-
Otpis	-	(21)	(53)	(74)
Stanje na dan 31. decembra 2017.	644	1,639	2,874	5,157
Neto knjigovodstvena vrijednost				
31. decembra 2016. godine	7,322	442	1,156	8,920
31. decembra 2017. godine	8,551	576	1,490	10,617

Banka nema nekretnine date pod hipoteku, kao sredstvo obezbjeđenja otplate kredita ili drugih obaveza.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

20. NEMATERIJALNA SREDSTVA

Promjene na nematerijalnoj imovini prikazane su u sljedećoj tabeli:

U 000 EUR	Softver	Licence	Ostala nematerijalna sredstva	Ukupno
Nabavna vrijednost				
Stanje na dan 1. januara 2016.	3,221	16	1,465	4,702
Nabavka	394	18	56	468
Stanje na dan 31. decembra 2016.	3,615	34	1,521	5,170
Nabavka	663	49	1	713
Prodaja	-	-	(256)	(256)
Stanje na dan 31. decembra 2017.	4,278	83	1,266	5,627
Akumulirana amortizacija				
Stanje na dan 1. januara 2016.	1,886	7	1,116	3,009
Amortizacija (napomena 11)	322	5	106	433
Stanje na dan 31. decembra 2016.	2,208	12	1,222	3,442
Amortizacija (napomena 11)	345	6	78	429
Prodaja	-	-	(256)	(256)
Stanje na dan 31. decembra 2017.	2,553	18	1,044	3,615
Neto knjigovodstvena vrijednost				
31. decembra 2016. godine	1,408	22	299	1,728
31. decembra 2017. Godine	1,725	65	222	2,012

21. OSTALA POSLOVNA POTRAŽIVANJA

U 000 EUR	31.12.2017.	31.12.2016.
Unaprijed plaćeni troškovi	575	693
Stečena aktiva	4,157	3,863
Ostalo	18	17
Minus: Obezvrjeđenje	(2,853)	(2,647)
Stanje na dan 31. decembar	1,897	1,926

Stečena aktiva na dan 31. decembra 2017. godine u iznosu od EUR 3,863 hiljada (2016: EUR 3,626 hiljade) odnosi se na stečenu imovinu koja je služila kao sredstvo obezbjeđenja po kreditima klijenata koji nisu izmirivali svoje obaveze.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

22. DEPOZITI KLIJENATA

U 000 EUR	31.12.2017.	31.12.2016.
Depoziti po viđenju		
-Stanovništvo	129,411	89,623
-Privreda	62,533	57,827
-Država	12,017	2,006
-Ostalo	2,882	4,447
-Povezana lica (Napomena 29)	200	
Oročeni depoziti		
- Stanovništvo	83,882	89,890
- Privreda	62,139	77,465
- Država	4,070	4,161
- Ostalo	977	463
Escrow depoziti		
Stanovništvo	65	
Obračunata kamata	1,324	2,043
Stanje na dan 31. decembra	359,500	327,925

Depoziti po viđenju uključuju tekuće račune privrednih društava, stanovništva, države i ostalih klijenata koji mogu biti povučeni od strane klijenta.

Oročeni depoziti uključuju račune privrednih društava, stanovništva, države i ostalih klijenata na koje se plaća fiksna kamatna stopa u toku trajanja ugovora o oročenom depozitu.

Prosječna kamatna stopa na depozite po viđenju je 0,01% za privredu i stanovništvo. Prosječna kamatna stopa na oročene depozite je 0,47% za stanovništvo i 0,84% za privredu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

23. POZAJMLJENA SREDSTVA OD BANAKA I POZAJMLJENA SREDSTVA OD OSTALIH KLIJENATA

U 000 EUR	31.12.2017.	31.12.2016.
Tekuće dospjeće (dospjelo do 1 godine)	6,695	1,772
Buduće dospjeće (nakon 1 godine)		
-Povezana pravna lica	38,921	38,856
-Ostale finansijske institucije	9,890	12,868
Obračunata kamata	459	413
Razgraničene naknade	(1)	(3)
Stanje na dan 31. decembra	55,964	53,906

Naziv finansijske institucije/banke	Iznos primljenog kredita	Kamatna stopa	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
EFSE, Luxembourg	2,500	7.25%	163	530
EIB	6,000	2.95%-3.51%	6,021	6,031
Erste Group bank AG	22,715	2.02%-2.89%	23,052	23,054
Steiermaerkische bank und Sparkasse	15,785	1.77%-2.89%	15,869	15,802
Investiciono razvojni fond Crne Gore	10,849	1.00%-3.00%	8,076	5,775
Ministarstvo finansija Crne Gore	2,701	0.75%-0.98%	2,783	2,714
Ukupno			55,964	53,906

Pozajmljena sredstva uključuju primljene kredite od EFSE Luxembourg u iznosu EUR 163 hiljada (2016: EUR 530 hiljada). Banka je dala kao kolateral svoja potraživanja po osnovu kredita koji su isplaćeni iz EFSE kreditnog fonda u iznosu od EUR 163 hiljada, a koji se odnose na plaćanja svih sadašnjih i budućih potraživanja za plaćanja i sva ostala prava koja proističu iz kredita koji su dati iz fonda na osnovu Okvirnog ugovora između Banke i EFSE Luxembourg, kao i sva prava i potraživanja koja proističu iz kolaterala ili garancija koje su date bilo od dužnika bilo od nekog drugog garantora po takvom kreditu.

Ne postoje druga obezbjeđenja data od strane Banke kreditorima. Za pozajmice od EFSE su u ugovorima o pozajmicama definisani finansijski kovenanti. Na dan 31. decembra 2017. godine Banka ne krši navedene kovenante.

U 000 EUR	2017 Kratkoročno dospjeće (do jedne godine)	2016 Kratkoročno dospjeće (do jedne godine)
Naziv finansijske institucije/banke		
EFSE	160	360
Investiciono razvojni fond Crne Gore	1,787	1,263
Ministarstvo finansija Crne Gore	148	149
EIB	4,600	-
Ukupno	6,695	1,772

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

25. REZERVE

U 000 EUR	31.12.2017.	31.12.2016.
Rezervisanja za dugoročne benefite zaposlenima (napomena 9)	210	167
Rezervisanja za potencijalne obaveze (napomena 7)	955	1,356
Rezervisanja za sudske sporove (napomena 7)	208	406
Rezervisanja za ostalo	-	1
Rezervisanja za neiskorištene godišnje odmore (napomena 9)	257	234
Stanje na dan 31. decembra	1,630	2,164

26. OSTALE OBAVEZE

U 000 EUR	31.12.2017	31.12.2016
Obračunati troškovi	1.855	1,782
Obaveze po kastodi poslovima	927	630
Sredstva u procesu naplate i ostale obaveze	1.914	2,641
Obaveze po kartičnom poslovanju	349	124
Stanje na dan 31. decembra	5,045	5,177

Obračunati troškovi u iznosu od EUR 1,855 hiljade (2016: EUR 1,782 hiljada) odnose se na obaveze prema Fondu za zaštitu depozita i ostale administrativne troškove kao što su IT troškovi, troškovi poslovnog prostora kao i troškove pravnih i konsultantskih usluga.

Sredstva u procesu naplate i ostale obaveze u iznosu od EUR 1,914 hiljade (2016: EUR 2,641 hiljada) najvećim dijelom se odnosi na primljene avanse radi naplate kredita u iznosu od EUR 1,766 hiljade (2016: EUR 2,008 hiljada).

Sredstva u procesu naplate i ostale obaveze prikazane su u sljedećoj tabeli:

U 000 EUR	31.12.2017.	31.12.2016.
Primljeni avansi	1,766	2,008
Suspendovani računi	135	267
Ostalo	12	366
Stanje na dan 31. decembra	1,914	2,641

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

27. KAPITAL

U 000 EUR	31.12.2017.	31.12.2016.
Akcijski kapital	5,339	5,339
Emisione premije	1,571	1,571
Ostale rezerve	300	300
Rezerve po osnovu fer vrijednosti	1,239	1,078
Posebne rezerve	1,467	1,467
Neraspoređena dobit	57,145	49,246
Stanje na dan 31. decembra	67,061	59,001

Akcijski kapital

Akcijski kapital Banke sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine iznosi EUR 5,339 hiljada i čine ga 5,339 običnih akcija nominalne vrijednosti EUR 1,000.

Emisiona premija

Emisiona premija predstavlja iznos za koji je cijena izdavanja akcija premašena u odnosu na nominalnu vrijednost akcija i iznosi EUR 1,571.

Ostale rezerve

Ostale rezerve predstavljaju iznose alocirane iz zadržane dobiti na osnovu Odluke Skupštine akcionara.

Rezerve po osnovu fer vrijednosti

Rezerve po osnovu fer vrijednosti sastoje se od promjena vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju.

Posebne rezerve

Posebne rezerve predstavljaju razliku između iznosa obezvrijeđenja finansijskih sredstava i rezervisanja za potencijalne obaveze izračunatih na dan 31. decembra 2013. godine u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore (napomena 2).

Neraspoređena dobit

Neraspoređena dobit predstavlja akumulirani neto dobitak kao i prihod i rashod priznat u ostalom ukupnom rezultatu.

Dividende

Odbor direktora nije objavio dividende za 2017. godinu. (2016: nula).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

28. POTENCIJALNE OBAVEZE

Banka daje garancije, overdraft kredite i limite na kreditne kartice. Ovi ugovori imaju fiksne limite i uglavnom se produžavaju nakon perioda od jedne godine. Ugovorene vrijednosti potencijalnih obaveza su prikazane u tabeli niže po kategorijama. Iznosi prikazani u tabeli za garancije, overdraft kredite i limite na kreditnim karticama predstavljaju maksimalni kreditni gubitak koji bi bio priznat u bilansu stanja ako suprotna strana ne postupi u skladu sa ugovorom.

U 000 EUR	2017.	2016.
Garancije	35,518	35,003
Neiskorišćeni overdraft	9,582	13,639
Revolving krediti	2,427	1,158
Učešće u riziku	-	3,000
Kreditne kartice	1,052	2,010
Kreditni u tranšama	50	1,314
Akreditivi	-	44
Rezervisanja za potencijalne obaveze	(955)	(1,357)
Stanje na dan 31. decembra	47,674	54,811

Garancije u iznosu EUR 35,518 hiljada (2016: EUR 35,003 hiljada) sastoji se od garancija odobrenih stanovništvu u iznosu od EUR 20 hiljada (2016: EUR 35 hiljada), privrednim društvima u iznosu od EUR 31,795 hilj (2016: EUR 31,625 hiljade), finansiskim institucijama u iznosu od EUR 3,703 hiljade (2016: EUR 3,343 hiljade) i Ministarstvu finansija Vlade Crne Gore u iznosu od EUR 0 hiljada (2016: EUR 0 hiljade).

Učešće u riziku odnosi se na potencijalne obaveze gdje Banka ne učestvuje u finansiranju kredita, ali u slučaju da kreditor ne ispuni obaveze u skladu sa uslovima u ugovoru, Banka je obavezna da uplati polovinu iznosa duga glavnom kreditoru.

Kreditni u tranšama na dan 31. decembra 2017. godine iznose su EUR 50 hiljada. To su krediti koji se ne isplaćuju u punom iznosu, već iz dijelova tj. tranša, nakon ispunjavanja određenih uslova.

U 000 EUR	2017.	2016.
Garancije	682	912
Kreditne kartice	85	64
Revolving krediti	22	19
Iskorišćeni overdraft na kredite	165	313
Participacija rizika	-	17
Kreditni u tranšama	1	29
Akreditivi	-	3
Stanje na dan 31. decembra	955	1,357

Usklađivanje rezervisanja za potencijalne obaveze prikazano je u sljedećoj tabeli:

U 000 EUR	2017.	2016.
Stanje na dan 1. januara	1,357	1,213
Povećanja	-402	144
Stanje na dan 31. decembra	955	1,357

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Kao što je objelodanjeno u napomeni 1, vlasnik Banke je Erste & Steiermarkische Bank DD, Rijeka, Hrvatska dok je krajnji vlasnik Erste Group Bank AG, Vienna, Austrija.

U redovnom poslovanju, Banka ulazi u različite transakcije sa povezanim licima. Povezana lica su direktni vlasnik, konačni vlasnik i ostali entiteti Erste grupacije, kao i ključni članovi menadžementa.

Sumarni prikaz transakcija sa entitetima Erste Group Bank je sljedeći:

U 000 EUR	31.12.2017.	31.12.2016.
Aktiva		
Depoziti kod banaka u inostranstvu	24,441	8,440
Ostala aktiva	590	326
	25,031	8,766
Obaveze		
Depoziti po viđenju	206	244
Pozajmice	38,500	38,500
Obračunata kamata	421	356
Ostale obaveze	70	1
Ukupno	39,197	39,101
U 000 EUR	2017.	2016.
Prihodi		
Prihodi od kamata i ostali prihodi	122	132
Rashodi		
Rashodi od kamata i ostali rashodi	919	688
Ostali administrativni troškovi	838	482
Ukupno	1,757	1,170

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

29. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

U sljedećoj tabeli prikazane su transakcije sa povezanim pravnim licem Erste & Steiermarkische Bank DD, Hrvatska:

U 000 EUR	31.12.2017.	31.12.2016.
Aktiva		
Depoziti kod banaka u inostranstvu	14,661	5,965
Ostala aktiva	501	-
Ukupno	15,162	5,965
Obaveze		
Depoziti po viđenju	6	69
Ostale obaveze	70	1
Ukupno	76	70
U 000 EUR	2017.	2016.
Prihodi		
Prihodi od kamata i ostali prihodi	13	24
Rashodi od kamata i ostali rashodi	11	75
Ostali administrativni troškovi	571	-
Ukupno	582	75

Naknade i ostale transakcije sa ključnim menadžmentom Banke

Naknade ključnom menadžmentu po osnovu bruto zarada, bonusa i naknada u 2017. godini iznose EUR 532 hiljade (2016: EUR 480 hiljade).

Tokom 2017. godine Banka je odobrila kredit ključnom menadžmentu koji nije član Odbora direktora u iznosu od EUR 10 hiljada.

Na dan 31. decembra 2017. godine postojeći krediti menadžmentu iznose EUR 12 hiljada (31. decembar 2016. godine: EUR 97 hiljada). Tokom 2017. godine Banka je po osnovu ovih kredita imala prihod od kamata u iznosu EUR 4 hiljada (2016: EUR 6 hiljada).

Stanje obaveza prema povezanim licima na kraju godine je obezbijeđeno gotovinskim kolateralom u iznosu od EUR 0 hiljada (2016 : EUR 105 hiljada). Nije bilo datih garancija ili primljenih garancija za bilo koje potraživanje ili obavezu sa povezanim licima.

Na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine, Banka nije imala rezervisanja za sumnjiva potraživanja prema povezanim licima.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

30. FINANSIJSKA SREDSTVA I OBAVEZE – KLASIFIKACIJA I FER VRIJEDNOST

U 000 EUR	Ukupna knjigovodstvena vrijednost	Po fer vrijednosti	Po amortizovanom trošku	Po fer vrijednosti
Stanje na dan 31. decembra 2016.				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	73,188	-	73,188	73,188
Kredit i potraživanja od banaka	18,028	-	18,028	18,028
Kredit i potraživanja od klijenata	251,752	-	251,752	247,376
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	26,043	26,043	-	26,043
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeća	68,232	-	68,232	68,232
Ukupno	437,243	26,043	411,200	433,227
Depoziti banaka	326	-	326	326
Depoziti klijenata	327,925	-	327,925	334,527
Pozajmljena sredstva	53,906	-	53,906	53,497
Ukupno	382,157	-	382,157	388,350
Stanje na dan 31. decembra 2017.				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	57,502	-	57,502	57,502
Kredit i potraživanja od banaka	29,843	-	29,843	29,843
Kredit i potraživanja od klijenata	299,950	-	299,950	293,173
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	22,962	22,962	-	22,962
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeća	64,874	-	64,874	64,874
Ukupno	475,131	22,962	452,169	468,354
Depoziti banaka	282	-	282	282
Depoziti klijenata	359,500	-	359,500	358,788
Pozajmljena sredstva	55,964	-	55,964	55,853
Ukupno	415,746	-	415,746	414,923

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

30. FINANSIJSKA SREDSTVA I OBAVEZE – KLASIFIKACIJA I FER VRIJEDNOST (nastavak)

Sredstva koja se vode po fer vrijednosti

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju na dan 31. decembra 2017. godine u iznosu od EUR 6,954 hiljada (2016: EUR 10,133 hiljada) su prikazana po fer vrijednosti korišćenjem tehnike procjenjivanja gdje su uzeti svi inputi koji imaju značajan uticaj na zabilježenu fer vrijednost, ili direktno ili indirektno (Nivo 1 u hijerarhiji fer vrednosti), i u iznosu od EUR 16,008 hiljada (2016: EUR 15,910 hiljada) po fer vrijednosti korišćenjem tehnike koje koriste inpute koji imaju značajan uticaj na fer vrijednost koja nije bazirana na tržišnim podacima (Nivo 3 u hijerarhiji fer vrijednosti).

Sredstva koja se ne vode po fer vrijednosti

Fer vrijednost kredita i plasmana klijentima i kreditnim institucijama je izračunata diskontovanjem budućih tokova gotovine, uzimajući u obzir efekte kamate i efekte kreditnog raspona. Uticaj kamatne stope zasnovan je na kretanjima tržišne kamatne stope, dok su izmjene u vezi sa kreditom izvedene iz vjerovatnoće nastanka neizvršenja (PD) koji je korišćen za interno računanje rizika. Za izračunavanje fer vrijednosti, krediti i plasmani su grupisani u homogene portfolije na osnovu metoda ocjene, dospijeća i rizika zemlje.

Fer vrijednost finansijskih sredstava koja se drže do dospijeća zasniva se na vrijednosti instrumenata sa tržišta ili određuje se ulaznim vidljivim parametrima (tj. krivulja prinosa).

Za obaveze bez ugovorenih dospijeća (npr. depozit po viđenju), knjigovodstvena vrijednost predstavlja minimalnu fer vrijednost.

Fer vrijednost izdatih hartija od vrijednosti i subordinisanog duga koji se vode po amortizovanoj vrijednosti se zasnivaju na tržišnim cijenama ili na vidljivim tržišnim parametrima, ukoliko su dostupni, u suprotnom se procjena vrši tako što se u obzir uzme stvarna kamatna stopa i u tom slučaju oni se raspoređuju na treći nivo.

Fer vrijednost ostalih obaveza koje se vode po amortizovanoj vrijednosti se procjenjuju uzimajući u obzir stvarnu kamatnu stopu i sopstveni raspon kredita i oni se raspoređuju na treći nivo.

Sredstva kojima je fer vrijednost približna knjigovodstvenoj vrijednosti

Za finansijska sredstva i obaveze koja su likvidna ili imaju kratkoročno dospijeće (manje od 1 godine) pretpostavka je da im je knjigovodstvena vrijednost približna fer vrijednosti. Ova pretpostavka je takođe primjenjena na depozite po viđenju, štedne depozite bez specifičnog dospijeća i finansijske instrumente sa varijabilnom kamatnom stopom.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

30. FINANSIJSKA SREDSTVA I OBAVEZE – KLASIFIKACIJA I FER VRIJEDNOST (nastavak)

Instrumenti sa fiksnom kamatom stopom

Fer vrijednost instrumenata sa fiksnom kamatom stopom po amortizovanom trošku je procijenjena upoređujući tržišne stope koje se nude za slične finansijske instrumente do obima do koga su te stope dostupne. Procijenjena fer vrijednost depozita sa fiksnom kamatom stopom je bazirana na diskontovanom toku gotovine koristeći preovlađavajuću tržišnu kamatnu stopu za dugove sa sličnim kreditnim rizikom i dospeljećem.

31. decembar 2016. godine	Level 1	Level 2	Level 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	10,133	-	15,910	26,043
Ukupna sredstva	10,133	-	15,910	26,043
31. decembar 2017. godine	Level 1	Level 2	Level 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	6,954	-	16,008	22,962
Ukupna sredstva	6,954	-	16,008	22,962

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA

Glavni ciljevi upravljanja rizikom Banke su sljedeći:

- Doprinijeti razvoju raznih poslovnih linija optimizacijom profitabilnosti prilagođenoj ukupnom riziku;
- Banka bi trebala biti kvalitativni i konkurentan subjekt na crnogorskom tržištu, uključujući i dio stranih klijenata, ne zanemarujući kvalitet kreditnog portfolia i efikasnu kontrolu rizika;
- Osiguranje održivosti Banke kroz sprovođenje kvalitativne infrastrukture upravljanja rizicima.

Model upravljanja rizicima Banke zavisi od:

- Snažnog uticaja upravljanja, i to od Odbora direktora do lokalnih operativnih timova;
- Jake interne procedure i okvira smjernica; i
- Kontinuiranog nadzora od strane nezavisnih tijela.

Tradicionalno, Banka je uglavnom izložena kreditnom riziku, a time i najveći fokus je dat na upravljanju i kontinuiranom razvoju i unaprjeđenju upravljanja kreditnim rizikom, ali ne zanemaruje se uticaj drugih rizika kojima je Banka izložena u svojim aktivnostima kao što su rizik likvidnosti, operativni rizik, tržišni rizici, pravni rizik, reputacioni rizik i slično.

Ova napomena prikazuje informacije o izloženosti Banke prema svakom od navedenih rizika, ciljeve Banke, politike i postupke za mjerenje i upravljanje rizicima, i upravljanje kapitalom.

Odbor direktora ima cjelokupnu odgovornost za uspostavljanje i nadzor nad okvirom za upravljanje rizikom Banke. Odbor direktora je osnovao Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), kreditni odbor i Odbor za reviziju, koji su odgovorni za razvoj i praćenje politika upravljanja rizicima Banke u svojim određenim područjima. Odbor direktora se sastoji od predstavnika akcionara i ostalih članova.

Politike upravljanja rizicima Banke su zasnovane na tome kako identifikovati i analizirati rizike s kojima se suočava Banka, kako bi se postavila primjerena ograničenja i kontrole, te da prate rizike i pridržavanje ograničenja. Politike i sistemi upravljanja rizicima se redovno pregledaju i odražavaju promjene u tržišnim uslovima, proizvoda i usluga koje se nude. Banka, putem standardnih procedura za upravljanje i obukom zaposlenih, ima za cilj razvoj disciplinovanog i konstruktivnog kontrolnog okruženja u kojem svi zaposleni razumiju svoje uloge i obaveze.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Odbor direktora je usvojio sljedeće politike:

- Kreditna politika;
- Pravilnik o defaultima;
- Pravilnik o sistemu rezervacija;
- Pravilnik o rejtinzima
- Politika i procedure za upravljanje kreditnim rizikom
- Politika i procedure za upravljanje rizikom likvidnosti;
- Politika i procedure za upravljanje tržišnim rizicima;
- Politika i procedure za upravljanje rizikom zemlje;
- Politika upravljanja operativnim rizikom;
- Politika o radu odbora za upravljanje nefinansijskim rizikom (LOCC)
- Pravilnik za samoprocjenu operativnog rizika i kontrola;
- Pravilnik o upravljanju operativnim rizikom;
- Pravilnik za praćenje korektivnih mjera proizašlih iz operativnog rizika
- Pravilnik za prikupljanje i klasifikaciju podataka operativnog rizika
- Priručnik o internom sistemu raspoređivanja klijenata i plasmana
- Politika i procedure za upravljanje lošim plasmanima;
- Procedure naplate.

Politike rizika pokrivaju sve aspekte dotične vrste rizika i zahtjeva, kvantitativnih ograničenja s obzirom na upravljanje rizicima, kontrolu rizika, kao i ako je moguće, kontrole, performanse, računovodstva i takođe regulatorne zahtjeve.

Interna revizija Banke prati usklađenost sa politikama i procedurama za upravljanje rizikom Banke i preduzima redovne i ad - hoc kontrole procedura za upravljanje rizicima, a rezultati se izvještavaju Odboru za reviziju.

Prema Zakonu o bankama, Banka poštuje zahtjeve koji se odnose na izbor članova Odbora direktora, izbor izvršnih direktora i formiranje Odbora za reviziju.

Odbor za reviziju Banke je odgovoran za analizu finansijskih izvještaja Banke, analizu i praćenje sistema internih kontrola, aktivnosti koje preduzimaju izvršni direktori kako bi se informisao Odbor direktora, u skladu sa zakonom, propisima i aktima Banke. Odboru za reviziju pomaže interna revizija u navedenim funkcijama. Interna revizija obavlja i redovne i ad - hoc kontrole procedura za upravljanje rizicima, rezultati se izvještavaju Odboru za reviziju.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik od finansijskih gubitaka kao rezultat neispunjenja dužnikovih ugovornih obaveza prema Banci.

Kako bi upravljala nivoom kreditnog rizika, Banka:

- analizira kreditnu sposobnost klijenata koji apliciraju za kredite, garancije i ostale kreditne proizvode
- uspostavlja kreditna ograničenja na osnovu procjene rizika,
- bavi se sa klijentima dobre kreditne sposobnosti i uzima odgovarajuće instrumente obezbijedenja.

Klijenti se prate kontinuirano i limiti rizika se prilagođavaju ako je neophodno. Limiti rizika takođe uzimaju u obzir razne vrste kolaterala.

Primarna izloženost Banke kreditnom riziku proizilazi iz kredita za mala i srednja privredna društva i fizička lica. Iznos kreditne izloženosti u tom pogledu predstavlja knjigovodstvenu vrijednost u aktivi bilansa.

Osnovni principi kreditnog portfolia su:

- Diversifikacija kredita po djelatnostima;
- Diversifikacija u industriji i regiji;
- Diversifikacija izlaganjem (limit, individualno i grupno);
- Diversifikacija po dospelju;
- Diversifikacija po proizvodima

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, ukupna izloženost iznosa kredita i potraživanja, uključujući vanbilansne obaveze, koje se odnose na jednog klijenta ili grupu povezanih klijenata ne može prelaziti 25% sopstvenih sredstava Banke. Izuzeci su, između ostalih, izloženost prema Vladi Crne Gore i izloženosti obezbijedene prvoklasnim sredstvima obezbijedenja, koje ispunjavaju uslove propisane od strane Centralne banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Prema regulativi izloženost prema jednom klijentu ili grupi povezanih klijenata koja prelazi 10% sopstvenih sredstava Banke se smatra velikom izloženošću.

Kreditni stanovništvu i krediti privrednim društvima se odobravaju kroz 7 kreditnih odbora, zavisno od nivoa izloženosti i nivoa neobezbjedene izloženosti.

Sektor za upravljanje rizicima kontinuirano prati i mjeri nivo kreditnog rizika, te priprema mjesečne izvještaje o nivou kreditnog rizika i izvještava Rukovodstvo Banke i Odbor direktora.

Kreditnim kvalitetom Banka upravlja koristeći interne kreditne ocjene. Tablica pokazuje kreditni kvalitet po klasama aktive za svu finansijsku imovinu izloženu kreditnom riziku, na osnovu internog sistema kreditnog rejtinga banke. Prikazani iznosi su bruto od umanjenja vrijednosti za kreditne gubitke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

U 000 EUR

Nisu u kašnjenju niti obezvrijedjeni

31. decembra 2017.	Nizak rizik	Pažnja menadzmenta	Substandrad	U kašnjenju, obezvrijedjeni	Individualno obezvrijedjeni	Ukupno
Kredit i potraživanja bankama, bruto	718	-	-	29,159	-	29,877
Kredit i potraživanja klijentima, bruto	163,158	96,850	8,821	32,758	13,709	315,296
javni sektor	10,759	9,871	-	7,797	-	28,427
komercijalni klijenti	53,757	29,243	1,481	10,427	6,081	100,989
ostale finansijske institucije	-	499	-	-	-	499
fizička lica	98,534	57,237	7,340	14,534	7,628	185,273
Ostali	108	-	-	-	-	108
Investicije u Hartije od vrijednosti	87,451	750	-	-	-	88,201
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	22,212	750	-	-	-	22,962
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca	65,239	-	-	-	-	65,239

U 000 EUR

Nisu u kašnjenju niti obezvrijedjeni

31. decembra 2016.	Nizak rizik 2016	Pažnja menadzmenta 2016	Substandrad 2016	U kašnjenju, obezvrijedjeni 2016	Individualno obezvrijedjeni 2016	Ukupno 2016
Kredit i potraživanja bankama, bruto	2,970	-	-	14,514	-	17,484
Kredit i potraživanja klijentima, bruto	140,895	77,987	8,633	24,665	15,691	267,871
javni sektor	10,282	17,021	-	70	-	27,373
Komercijalni klijenti	47,074	11,716	1,995	7,926	6,888	75,599
ostale finansijske institucije	-	567	-	-	-	567
fizička lica	83,426	48,683	6,552	16,669	8,803	164,133
Ostali	113	-	86	-	-	199
Investicije u Hartije od vrijednosti	94,642	-	-	-	-	94,642
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	26,043	-	-	-	-	26,043
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca	68,599	-	-	-	-	68,599

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Kreditu u kašnjenju uključuju kredite i potraživanja koji kasne svega nekoliko dana. Analiza kašnjenja po danima je prikazano u narednoj tabeli.

U 000 EUR 31. decembra 2017.	Manje od 30 dana	31 do 60 dana	61 do 90 dana	Preko 91 dan	Ukupno
Kreditu i potraživanja bankama, bruto	29,159	-	-	-	29,159
Kreditu i potraživanja klijentima, bruto	30,091	2,370	245	52	32,758
javni sektor	7,797	-	-	-	7,797
komercijalni klijenti	9,852	553	-	22	10,427
fizička lica	12,442	1,817	245	30	14,534
ostali	-	-	-	-	-
Investicije u Hartije od vrijednosti	-	-	-	-	-
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	-	-	-	-
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	-	-	-	-	-

U 000 EUR 31. decembra 2016.	Manje od 30 dana	31 do 60 dana	61 do 90 dana	Preko 91 dan	Ukupno
Kreditu i potraživanja bankama, bruto	14,514	-	-	-	14,514
Kreditu i potraživanja klijentima, bruto	16,876	7,238	447	104	24,665
javni sektor	70	-	-	-	70
komercijalni klijenti	3,064	4,784	39	39	7,926
fizička lica	13,742	2,454	408	65	16,669
Investicije u Hartije od vrijednosti	-	-	-	-	-
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	-	-	-	-
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	-	-	-	-	-

Pogledati Napomenu 15 za detaljnije informacije za obezvrjeđenje po osnovu obezvrjeđenja kredita i potraživanja klijentima.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Kreditni rizik (nastavak)

Obezvrjeđenje

Banka utvrđuje obezvrjeđenje za gubitke od umanjenja vrijednosti koja predstavlja procjenu za nastale gubitke u portfoliju kredita. Glavna komponenta tih obezvrjeđenja su pojedinačna obezvrjeđenja koja se odnosi na pojedinačno značajne izloženosti i kolektivna ispravka za kreditne gubitke koja je uspostavljena za grupe homogenih sredstava u odnosu na gubitke koji su nastali, ali nisu bili identifikovani za kredite koji podliježu pojedinačnoj ocjeni za obezvrjeđenje.

Banka klasifikuje izloženosti kreditnom riziku prema privrednim društvima u različite kategorije. Banka procjenjuje nadoknadivi iznos diskontovanjem budućih novčanih tokova na individualnoj osnovi za sve značajne izloženosti razvrstane u loše kategorije. Kolektivno obezvrjeđenje za zdrave kategorije se zasniva na procjenama vjerovatnoće neispunjavanja obaveza i gubitaka u slučaju neplaćanja za izloženosti prema privrednim društvima i fizičkim licima korišćenjem sopstvenih istorijskih podataka

Individualno obezvrjeđenje kredita i hartija od vrijednosti

Banka procjenjuje pojedinačno umanjene vrijednosti kredita i hartija od vrijednosti za koje utvrdi da vjerovatno neće biti u stanju prikupiti svu glavnica i kamate koje dospijevaju prema ugovornim uslovima kredita i hartija od vrijednosti.

Kreditni u kašnjenju, ali neobezvrjeđeni

Kreditni i hartije od vrijednosti gdje su ugovorna kamata ili glavnica dospjeli, ali Banka vjeruje da obezvrjeđenje nije prikladno izvršiti, na osnovu nivoa sigurnosti dostupnosti obezbjeđenja / kolaterala i / ili je u fazi prikupljanja sredstava koja se duguju Banci.

Reprogramirani kreditni

Reprogramirani kreditni su iznosili EUR 5,577 hiljada na dan 31. decembra 2017. godine (2016: EUR 5,031 hiljada).

Politika otpisa

Banka otpisuje kredit kada utvrdi da su kreditni nenaplativi. Ta odluka se donosi nakon razmatranja informacije kao što su pojave značajne promjene finansijskog položaja dužnika, takve da dužnik više ne može platiti obaveze i nema perspektivu da će platiti u budućnosti i nema kvalitetni kolateral. Za manje iznose kredita gdje postoji standardizovani kolateral u vidu žiranata i kada nema naplate od žiranata, otpis se uglavnom utvrđuje na osnovu istorije kašnjenja proizvoda. Ovi kreditni su rangirani u ocjenu R4 internom metodologijom kreditnog ocjenjivanja.

Nenadoknadivi plasmani ocijenjeni sa R4 su oni za koje se pretpostavlja da ukupno potraživanje neće biti vraćeno iz osnovnog ili sekundarnog novčanog toka. U vezi nenadoknadivih plasmana ocijenjenih sa R4, po pravilu sadašnja vrijednost tih potraživanja jednaka je nuli, osim kada je jako dobro sredstvo obezbjeđenja od odobrenog kredita

Otpisani kreditni koji se smatraju nenadoknadivima i koju su registrovani u vanbilansnoj evidenciji iznose EUR 20,579 hiljada na dan 31. decembra 2017. godine (2016: EUR 14,089 hiljada).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Kreditni rizik (nastavak)

Kolaterali

Iznos i vrsta kolaterala zavisi od procjene kreditnog rizika druge ugovorne strane.

Banka drži instrumente obezbjeđenja naplate za kredite i potraživanja od klijenata u obliku hipoteka na nekretninama, zaloga, žiranata i mjenica, hartija od vrijednosti izdati od Vlade i CBCG, garancija i depozita. Procjene fer vrijednosti zasnivaju se na vrijednosti kolaterala koji se procjenjuje u vrijeme zaduživanja, i ponovne procjene prema lokalnim propisima. Kolateral se uglavnom ne drži na kredite i potraživanja od banaka. Kolaterali se obično ne drže za investicione hartije od vrijednosti i nema takvih kolaterala na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine.

sredstva prikazana je u nastavku:

U 000 EUR	Krediti i potraživanja klijentima	
	2017.	2016.
Za individualano obezvrijeđene- nekretnine		
Nekretnine	9,144	11,731
Ostale zaloge	469	1,782
Za kredite u kašnjenju, ali neobezvrijeđene – depoziti	2	2
Za kredite u kašnjenju, ali neobezvrijeđene – depoziti	1	8
Za kolektivno obezvrijeđene:		
Nekretnine	131,068	121,388
Ostale zaloge	4,043	1,933
Garancije Vlade Crne Gore	20,924	15,553
Garancije banaka koje imaju rejting A ili više	-	-
Garancije ostale	98	260
Hartije od vrijednosti	2	1
Za kredite u kašnjenju, ali neobezvrijeđene – depoziti	161	388
Za kredite u kašnjenju, ali neobezvrijeđene – depoziti	5,846	1,523
Ukupno	171,758	154,569

Navedena vrijednost kolaterala ne uključuju sudužnike koje Banka takođe može koristiti kao obezbijedenje za kredite i potraživanja.

Politika Banke je da raspolaže kolateralom na uredan način. Sredstva se koriste za smanjenje ili otplatu nenaplaćenog potraživanja. U principu, Banka ne uzima preuzetu imovina za poslovno korišćenje.

Tokom 2017. godine Banka je došla u posjed kolaterala čija vrijednost iznosi EUR 143 hiljada (2016: EUR 107 hiljada) na datum izvještaja o finansijskom položaju, a koji su u procesu prodaje.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Koncentracija kredita

Banka prati koncentraciju kreditnog rizika po industrijskom sektoru da izbjegne rizik koncentracije i diversifikuje portfolio. Analiza koncentracije kreditnog rizika je prikazana u sljedećoj tabeli:

U 000 EUR	Kredit i potraživanja		Hartije od vrijednosti (HTM i AFS)	
	2017	2016	2017	2016
Stanovništvo	177,759	155,724	-	-
Privreda	93,339	67,625	-	-
Ostale finansijske institucije	484	528		
Vlada Crne Gore	28,264	27,189	86,837	93,502
Vlada Srbije	-	-	-	-
Ostali	104	190	999	773
Ukupno	299,950	251,256	87,836	94,275

Industrijska koncentracija rizika je prezentovana u napomeni 16.

Najveća kreditna izloženost prema jednom klijentu (izuzimajući Vladu ili Vladine garancije i ostale banke) na 31. decembra 2017. godine iznosila je EUR 7,017 hiljada (2016: EUR 11,451 hiljada).

Rizik zemlje

Rizik zemlje predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitaka za Banku, zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore iz političkih, socijalnih i ekonomskih razloga zemlje u kojoj se nalazi sjedište dužnika.

Za rangiranje zemalja u odgovarajuću kategoriju, Banka koristi:

- dugoročni kreditni rejting zemlje dužnika, utvrđen od strane međunarodno priznatih eksternih institucija;
- informacije koje su raspoložive na nacionalnom ili međunarodnom nivou, kao što su informacije koje je pripremio Međunarodni monetarni fond, Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj i Banka za međunarodna poravnanja;
- raspoložive informacije o veličini, prirodi i dospelosti spoljnog duga zemlje dužnika, stopi inflacije i istorijskim podacima o servisiranju spoljnog duga te zemlje;
- raspoložive informacije o tekućim uslovima u zemlji dužnika, a posebno o privrednom i političkom stanju u toj zemlji, uključujući i procjene socijalne i političke.

Sektor upravljanja rizicima – Služba nadzora i izvještavanja, prati rizik zemlje kontinuirano i daje preporuke za izmjene ako su potrebne, kako bi politke i procedure bile u skladu sa Bančinom strategijom i ciljevima.

Sektor upravljanja rizicima – Služba nadzora i izvještavanja, dostavlja mjesečne izvještaje Odboru direktora o izloženosti riziku zemlje.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Rizik likvidnosti

Upravljanje rizikom likvidnosti je definisano Politikom i procedurama za upravljanje rizikom likvidnosti, kojom je definisano da odgovornost u upravljanju likvidnošću Banke snosi Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (u daljem tekstu: ALCO Komitet).

ALCO komitet kao nadležno tijelo donosi sledeće odluke:

- strateške odluke koje se odnose na upravljanje aktivom i pasivom Banke tj. odluke koje doprinose održavanju zadovoljavajuće valutne, likvidne i kamatne strukture bilansa banke;
- analizira i predlaže politiku cijena;
- odluke o strateškim ulaganjima u određene proizvode;
- odluke da li će se neka izloženost rizicima hedgirati.

Odbor direktora je svjestan da se politikom ne mogu predvidjeti sve situacije, uslovi i mogućnosti koje se mogu pojaviti. Iz tog razloga, ALCO je ovlašćen da razumno odstupa od gore navedene politike i o takvim aktivnostima odmah obavijesti Odbor direktora. Ta odnivoa bi se dokumentovala u zapisnicima ALCO-a koje Odbor direktora redovno mjesečno pregleda.

Likvidnost Banke se definiše kao njena sposobnost da u roku izvršava dospelje obaveze. Banka je izložena dnevnim obavezama za povlačenje sredstava od strane komitenata, koji utiču na raspoloživa novčana sredstva iz tekućih računa, depozita, povlačenja kredita. Banka nema potrebu da održava nivo novčanih sredstava da bi izašla u susret svim potencijalnim zahtjevima, procjenjujući da se minimalni nivo reinvestiranja dospeljih sredstava može sa sigurnošću predvidjeti. Usaglašenost i kontrolisana neusaglašenost dospjeća i kamatnih stopa aktive i obaveza su fundamentalne za rukovodstvo Banke. Nije uobičajeno za banke da se ikada u potpunosti usaglase plasmani i izvori, obzirom da se poslovne transakcije različitog tipa vrše na neodređeni period.

Upravljanje rizikom likvidnosti Banke podrazumijeva da je likvidnost Banke zasnovana na regularnoj i stabilnoj naplati potraživanja o njihovim rokovima dospjeća, i shodno tome Banka vrši praćenje plasiranih sredstava sa stanovišta vjerovatnoće naplate u predviđenim rokovima. Primarni izvori sredstava Banke su depoziti domaćih pravnih lica i stanovništva kao i kratkoročne kreditne linije odobrene od strane banaka.

Banka održava likvidnost konstantno prateći usklađenost izvora i plasmana, da bi na taj način bila u mogućnosti da sve svoje obaveze kao i obaveze svojih deponenata, izmiruje u rokovima dospjeća, pokušavajući istovremeno da zadovolji potrebe osnivača i poslovnih komitenata prilikom odobravanja kredita, odnosno da uskladi rokove dospjeća kredita sa potrebama zajmotražioca.

Naredna tabela predstavlja nediskontovana sredstva i obaveze po najranijem preostalom dospjeću.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Otplate koje su predmet najave se tretiraju ako je najava odmah data. Međutim, Banka pretpostavlja da veliki broj klijenata neće tražiti otplatu ranije nego što Banka smatra da bi moglo biti traženo, i tabela ne predstavlja tokove gotovine na osnovu istorije retencije depozita Banke.

U 000 EUR	3 mjeseca				Ukupna nediskontovana finasijska sredstva/obavez
	Do 3 mjeseca	do 1 godine	1 do 5 godina	Preko 5 godina	
Nederivatna sredstva					
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	45,110	-	12,392	-	57,502
Kredit i potraživanja od banaka	29,877	-	-	-	29,877
Kredit i potraživanja od klijenata	24,636	75,893	173,964	113,354	387,847
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	1,799	779	26,240	-	28,818
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	1,962	538	68,784	-	71,284
Ukupno na 31. decembar 2017.	103,384	77,210	281,380	113,354	575,328
Nederivatne obaveze					
Depoziti banaka	282	-	-	-	282
Depoziti klijenata	48,955	77,809	233,656	62	360,482
Pozajmljena sredstva i subordinisani dug	1,020	6,832	19,719	33,118	60,689
Ukupno na 31. decembar 2017.	50,257	84,641	253,375	33,180	421,453

Tabela prikazuje analizu finansijskih sredstava i obaveza Banke analiziranih na osnovu toga kada se očekuje da budu naplaćene ili ne.

U 000 EUR	Do 1 godine	Preko 1 godine	Ukupno
Sredstva			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	45,110	12,392	57,502
Kredit i potraživanja od banaka	29,877	-	29,877
Kredit i potraživanja od klijenata	77,971	237,325	315,296
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	21,963	999	22,962
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	2,388	62,851	65,239
Ukupno na dan 31. decembra 2017. godine	177,309	313,567	490,876
Obaveze			
Depoziti banaka	282	-	282
Depoziti klijenata	126,147	233,353	359,500
Pozajmljena sredstva i subordinisani dug	7,154	48,810	55,964
Ukupno na dan 31. decembra 2017. godine	133,583	282,163	415,746

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Tržišni rizici

Tržišni rizik je rizik da će promjena tržišnih cijena, kao što su kamatne stope, cijene kapitala i devizni kursevi uticati na prihode Banke ili vrijednost njihovih finansijskih instrumenata. Cilj upravljanja tržišnim rizikom je upravljanje i kontrola izloženosti tržišnom riziku unutar prihvatljivih parametara, uz optimizaciju povraćaja na rizik.

Upravljanje tržišnim rizikom

Upravljanje tržišnim rizikom je jedan od glavnih ciljeva kako bi se ograničili potencijalni gubici uzrokovani nepovoljnim promjenama kamatnih stopa, deviznih rizika, indeksa cijena i ostalih tržišnih faktora koji mogu uticati na vrijednost finansijskih instrumenata, na profitabilnost i adekvatnosti kapitala Banke.

Tržišni rizik prati se od strane Sektora za upravljanje rizicima. Sistem Banke za upravljanje tržišnim rizikom se sastoji od:

- Identifikacije trenutnog tržišnog rizika i mogućih rizika od novih poslovnih aktivnosti;
- Mjerenja tržišnih rizika kroz uspostavljen mehanizam i procedure za tačne i ažurirane procjene tržišnog rizika;
- Praćenje tržišnog rizika kroz analiziranje njegovog statusa, promjena i trendova;
- Kontrola tržišnog rizika - upravljanjem rizikom na nivou prihvatljivom za profil rizika Banke.

Banka upravlja svim tržišnim rizicima, a posebno:

- Rizikom kamatne stope;
- Deviznim rizikom;
- Rizikom ulaganja u hartije od vrijednosti (cjenovni rizik).

Rizik kamatne stope

Poslovanje Banke je pod uticajem rizika promjene kamatnih stopa u onoj mjeri u kojoj kamatonosna sredstva i kamatonosne obaveze dospijevaju u različitim trenucima ili u različitim iznosima.

Aktivnosti upravljanja rizicima usmjerene su na optimiziranje neto kamatnog prihoda, uz date tržišne kamatne stope u skladu s poslovnom strategijom Banke.

U upravljanju strukturom kamatne stope, više Rukovodstvo razmatra između ostalog sljedeće:

- Makro i mikro ekonomske prognoze;
- Prognoze stanja likvidnosti i
- Očekivane trendove u kamatnim stopama.

Banka je izložena uticajima fluktuacija tržišnih kamatnih stopa na svoj finansijski položaj i novčane tokove. Kamatne marže mogu se povećati kao rezultat takvih promjena ili se mogu smanjiti uz stvaranje gubitka u slučaju da su nastala neočekivana kretanja na datum promjene kamatne stope. Banka utvrđuje procedure i primjenjive metode kamatnog pozicioniranja, i poziciju bilansa u smislu kamatne strukture redovno prati.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Rizik kamatne stope (nastavak)

Tabela u nastavku prikazuje izloženost Banke na kretanja kamatnih stopa:

U 000 EUR	Knjigovo dstvena vrijednost	Do 3 mjeseca	Od 3 mjeseca do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina	Neosjetljiv o na promjene kamate	Obezvrjeđ enje
Na dan 31. decembra 2017.							
Sredstva							
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	57,502	12,392	-	-	-	45,110	-
Kredit i potraživanja od banaka	29,843	-	-	-	-	29,877	(34)
Kredit i potraživanja od klijenata	299,950	101,001	53,968	92,481	67,347	499	(15,346)
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	22,962	21,963	-	-	-	999	-
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea	64,873	1,599	790	62,850	-	-	(365)
	475,131	136,955	54,758	155,331	67,347	76,485	(15,745)
Obaveze							
Depoziti banaka	282	-	-	-	-	282	-
Depoziti klijenata	359,500	63,122	166,772	88,897	243	40,466	-
Pozajmljena sredstva i subordinisani dug	55,964	9,416	6,238	7,871	32,439	-	-
	415,746	72,538	173,010	96,768	32,682	40,748	-
GAP kamatne stope	59,385	64,417	(118,252)	58,563	34,665	35,737	(15,745)

Ova analiza je obezbijedena na osnovu perioda promjene kamatnih stopa ili dospijea.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Rizik kamatne stope (nastavak)

U 000 EUR	Knjigovo dstvena vrijednost	Do 3 mjeseca	Od 3 mjeseca do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina	Neosjetljiv o na promjene kamate	Obezvrjeđen je
Na dan 31. decembra 2016.							
Sredstva							
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnihe banaka	73,171	7,392	-	-	-	65,779	-
Kredit i potraživanja od banaka	17,475	-	-	-	-	17,484	(9)
Kredit i potraživanja od klijenata	251,256	85,574	41,498	84,421	55,812	567	(16,615)
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	26,043	25,270	-	-	-	773	-
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca	68,232	4,598	1,118	62,883	-	-	(367)
	436,177	122,834	42,616	147,304	55,812	84,603	(16,992)
Obaveze							
Depoziti banaka	326	-	-	-	-	326	-
Depoziti klijenata	327,925	57,307	153,439	95,117	117	21,945	-
Pozajmljena sredstva i subordinisani dug	53,906	9,340	1,343	43,223	-	-	-
	382,157	66,647	154,782	138,340	117	22,271	-
GAP kamatne stope	54,020	56,187	(112,166)	8,964	55,695	62,332	(16,992)

Banka priprema izvještaje u skladu s propisima Centralne banke Crne Gore za mjerenje kamatnog rizika za sve pozicije imovine, obaveza i vanbilansnih stavki, kao i za sve druge naknade ili troškove koji su izloženi kamatnom riziku. Izvještaji izrađeni u skladu s propisima Centralne banke Crne Gore se koriste za mjerenje rizika u odnosu na neto prihod od kamata (ni) proizašlog iz ponovnog određivanja cijene imovine i obaveza tokom vremena. Rizik se mjeri po veličini i trajanju od mogućih kretanja kamatnih stopa. Banka je svjesna da održavanje ravnotežne pozicije za sve periode prikazivanja u gap izvještajima ne obezbjeđuje imunitet od kamatnog rizika. Banka je svjesna sljedećih ograničenja u izvještajnim gapovima:

- Rizik može biti skriven u okvirima ponovnih određivanja cijena;
- Kamatne stope na imovinu i obaveze se ne kreću uvijek zajedno;
- Izloženost koja proizlazi iz novog posla.

Da bi se izbjegla takva ograničenja, Banka upotrebljava simulacije (pretpostavke) s namjerom projekcije buduće strukture bilansa i primjenom različitih scenarija kamatnih stopa. Uticaj kredita i potraživanja i prijevremeno povlačenje depozita je takođe uzeto u obzir.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Rizik kamatne stope (nastavak)

Osim toga, Banka je usmjerena na marže kamatnih stopa. Banka je svjesna da je volatilnost kamatne marže potencijalni indikator kamatnog rizika. Ovom maržom se upravlja određivanjem cijena kredita, cijene depozita i ulaganja. Kreditima se određuje cijena u cilju postizanja poštenog povraćaja na ulaganja akcionara. Depoziti su primljeni po cijeni koja omogućuje pravedan tretman za klijente Banke, razumno je konkurentna, bez povećanja troškova finansiranja Banke.

Upravljanje kamatnim rizikom u vezi sa gapom kamatnih stopa je dopunjeno praćenjem osjetljivosti na neto kamatni prihod imovine i obaveza Banke na razna standardna i nestandardna scenarija kamatnih stopa. Standardna scenarija se razmatraju jednom mjesečno na razumnu moguću promjenu kamatnih stopa od 100 baznih poena (bp) paralelno pad ili porast u svim krivama prinosa. Analiza bilansa uspjeha na osjetljivosti Banke na povećanje ili smanjenje kamatnih stopa na tržištu prikazano je kako slijedi:

U 000 EUR	<u>100 bp paralelno povećanje</u>	<u>100 bp paralelno smanjenje</u>
Prosječno za period	(33)	33
Maksimum za period	132	134
Minimum za period	<u>(134)</u>	<u>(131)</u>
Na dan 31. decembra 2017. godine	<u>132</u>	<u>(132)</u>
Prosječno za period	(209)	209
Maksimum za period	(397)	397
Minimum za period	<u>63</u>	<u>(63)</u>
Na dan 31. decembra 2016. godine	<u>(147)</u>	<u>147</u>

Devizni rizik

Devizni rizik je rizik da će se vrijednost finansijskih instrumenata mijenjati zbog promjena u deviznom kursu. Banka je postavila ograničenja na stanja po valutama, koji se prate na dnevnoj bazi.

Kako su otvorene pozicije u GBP i CHF iznosile EUR 101 hiljada i EUR 132 hiljada, Rukovodstvo smatra da Banka trenutno nije značajno izložena deviznom riziku.

Cjenovni rizik

Trenutna strategija Banke je da neće ulagati u hartije od vrijednosti koje se drže u trgovačkoj knjizi.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Operativni rizik

Operativni rizik se definiše kao rizik pojave gubitka usljed nepravilnog ili neodgovarajućeg ponašanja i aktivnosti zaposlenih, neadekvatnosti i/ili grešaka u procesima i organizaciji, neadekvatnosti i/ili grešaka u sistemima i infrastrukturi ili usljed eksternih faktora i uticaja.

Cilj upravljanja operativnim rizikom je ravnoteža troškova i rizika unutar ograničenja na sklonost riziku Banke, ali treba biti u skladu s razboritim upravljanjem zahtjevanim od strane Banke.

Prioriteti upravljanja rizicima identifikuju se kroz:

- iskustvo i posmatranje;
- procjenu interne revizije i znanje;
- interne kontrole;
- razradu procjene rizika;
- postupke za upravljanje promjenama;
- zdrav razum;
- izvještaje o incidentu.

Banka je uspostavila sistem za upravljanje operativnim rizicima koji uključuje:

- Politike i postupke za upravljanje operativnim rizicima koji omogućuju identifikaciju, mjerenje, praćenje i kontrolu rizika;
- Odgovornost za sprovođenje i efikasnost operativnog rizika je u Sektoru za upravljanje rizicima, kao i nadzor i praćenje rizika;
- Odgovornost za prepoznavanje i upravljanje operativnim rizikom leži na poslovnim linijama upravljanja;
- Interna revizija je odgovorna za realizaciju dogovorenog programa revizije, koji obuhvata sve sektore i službe, identifikaciju rizika i ne pridržavanje procedura, izvršenje posebnih istraga i izvještavanje Glavnog izvršnog direktora i Odbora direktora.

Upravljanje kapitalom

Na osnovu odredbi Odluke o adekvatnosti kapitala banaka, Banka je izvršila izračunavanje potrebnog kapitala za rizike kojima je izložena tokom poslovanja, kao i koeficijenta solventnosti. Koeficijent solventnosti ne smije biti manji od 10%.

Sopstvena sredstva banke, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka čine:

- osnovni elementi sopstvenih sredstava, koji se uključuju u izračunavanje osnovnog kapitala;
- dopunski elementi sopstvenih sredstava, koji se uključuju u izračunavanje dopunskog kapitala I, i
- dopunski element sopstvenih sredstava, koji se uključuje u dopunski kapital II.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Upravljanje kapitalom (nastavak)

Osnovni elementi sopstvenih sredstava banke su:

- uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- naplaćene emisione premije;
- rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve);
- neraspoređena dobit iz prethodnih godina;
- dobit u tekućoj godini za koju je skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital.
- kapitalna dobit ostvarena kupovinom i prodajom sopstvenih akcija.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava banke koji se uključuju u dopunski kapital su:

- nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija;
- naplaćene emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- iznos opštih rezervi, a najviše do 1.25% ukupne rizikom ponderisane aktive;
- subordinisani dug, za koji su ispunjeni uslovi predviđeni ovom Odlukom;
- hibridni instrumenti, za koje su ispunjeni uslovi predviđeni ovom Odlukom;
- revalorizacione rezerve.

Subordinisani dug za koji su ispunjeni uslovi se može tretirati kao dopunski element sopstvenih sredstava koji se uključuje u dopunski kapital II banke, ukoliko:

- je dug u cjelosti otplaćen;
- banka ne garantuje otplatu duga u bilo kojem obliku;
- je, u slučaju stečaja, odnosno likvidacije banke, dug podređen drugim obavezama i isplaćuje se tek nakon podmirenja obaveza prema drugim povjeriocima;
- ugovor sadrži klauzulu zabrane isplate kamata i glavnice, čak i nakon dospjeća duga, ako bi tom isplatom iznos sopstvenih sredstava pao ispod propisanog nivoa;
- je rok dospjeća duga unaprijed određen, duži je od dvije godina i ne može se otplatiti prije ugovorenog roka dospjeća;
- je o subordinisanom dugu zaključen pismeni ugovor koji pored uslova iz tač. 2 - 5 ovog člana, sadrži i napomenu da se subordinisani dug ne može smatrati depozitom

Banka je dužna održavati koeficijent solventnosti na nivou od najmanje 10%. Politika Banke je zadržati jaku bazu kapitala kako bi zadržala povjerenje tržišta, investitora i kreditora za budući razvoj. U toku godine, Banka je zadovoljila zahtjeve za minimalnom solventnosti Centralne banke Crne Gore.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

31. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Upravljanje kapitalom (nastavak)

Regulatorni kapital i adekvatnost kapitala Banke je prikazana u narednoj tabeli:

U 000 EUR	31.12.2017.	31.12.2016.
Osnovni kapital		
Akcijski kapital	5,339	5,339
Emisiona premija	1,571	1,571
Neraspoređena dobit iz ranijih godina	49,247	41,245
Rezerve iz zadržane dobiti	300	300
Odbitne stavke od osnovnog kapitala	(2,012)	(1,728)
Ukupan regulatorni kapital	54,445	46,727
Rizikom ponderisana aktiva:		
Bilansne pozicije	192,258	163,088
Vanbilansne pozicije	20,455	18,458
Kapital za:		
Operativni rizik	4,563	4,517
Rizik zemlje	1,204	597
Ostali rizici	1,143	956
Ukupni zahtjev za kapitalom	219,623	187,616
Adekvatnost kapitala	20.88%	20.47%

Banka računa regulatorni kapital i adekvatnost kapitala na osnovu finansijskih izvještaja pripremljenih u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore.

U skladu sa zahtjevima Centralne banke Crne Gore, Banka je u obavezi da održava adekvatnost kapitala na nivou od 10%. Na dan 31. decembra 2017 godine koeficijent adekvatnosti kapitala iznosio je 20.88% (2016: 20.47%). Banka je u obavezi da održava određeni minimum ili maksimum koeficijenata u skladu sa regulativama Centralne banke Crne Gore i Zakonom o bankama. Na dan 31. decembra 2017. godine Banka je zadovoljavala kriterijume propisane od strane Centralne banke Crne Gore.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

32. DODATNE INFORMACIJE ZA IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA

NOVČANA SREDSTVA

Za potrebe sastavljanja izvještaja o tokovima gotovine novčana sredstva sastoje se od sredstava sa rokom dospijeca ispod 3 mjeseca od datuma sticanja i odnose se na: novčana sredstva u trezoru, račune kod centralnih banaka i drugih banaka.

U 000 EUR	<u>31.12.2017.</u>	<u>31.12.2016.</u>
Gotovina u blagajni (napomena 14)	16,665	15,128
Žiro račun kod Centralne banke Crne Gore (napomena 14)	16,052	31,475
Korespodentni računi i depoziti kod inostranih banaka (napomena 15)	<u>29,877</u>	<u>17,484</u>
Stanje na dan 31. decembra	<u>62,594</u>	<u>64,087</u>

33. ZARADA PO AKCIJI

Osnovna i razrijeđena zarada po akciji izračunava se tako što se dobit/(gubitak) koja pripada akcionarima Banke podijeli sa ponderisanim prosječnim brojem običnih akcija u opticaju za period.

	<u>2017.</u>	<u>2016.</u> Reklasifikovano
Osnovna i razrijeđena zarada po akciji		
Neto profit (U 000 EUR)	7,899	8,001
Ponderisani prosječan broj običnih akcija u opticaju	<u>5,339</u>	<u>5,339</u>
Zarada po akciji / u EUR	<u>1,479</u>	<u>1,498</u>

Banka nema potencijalno umanjujuće obične akcije kao što su konvertibilni dug i opcije za kupovinu akcija na dan izvještaja o finansijskom položaju.

34. PORESKI RIZICI

Tumačenje poreskih zakona od strane poreskih vlasti u odnosu na transakcije i aktivnosti Banke mogu se razlikovati od tumačenja prikazanih kroz finansijske iskaze. Kao rezultat iznjetog, transakcije mogu biti osporene od strane poreskih vlasti i Banci može biti određen dodatni iznos poreza, kazni i kamata. U skladu sa Zakonom o Poreskoj administraciji Crne Gore („Sl. list CG”, br. 65/01, 80/04 i 29/05), period zastarjelosti poreske obaveze je 5 godina, što znači da poreske vlasti imaju prava da odrede plaćanje neizmirenih poreskih obaveza u roku od 5 godina od trenutka kada je obaveza nastala.

35. DOGAĐAJI NAKON DATUMA BILANSA

Ne postoje događaji nakon datuma bilansa koji bi zahtijevali korekciju ili dodatna objelodanjanja u finansijskim izvještajima Banke za godinu koja se završila na dan 31. decembra 2017. godine.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

36. OPŠTI PODACI O BANCI

U skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka („Sl. list CG“, br. 15/12 i 18/13) opšti podaci o Banci su prezentirani kako slijedi:

Naziv Banke:	ERSTE Bank AD, Podgorica
Adresa:	Arsenija Boljevića 2A, Podgorica
Matični broj:	02351242
Telefon/Fax:	+ 382 (0)20 440 440, +382 (0)20 409 409
Adresa internet stranice:	http://www.erstebank.me
Adresa elektronske pošte:	info@erstebank.me
Broj filijala:	Banka ima centralu i 17 filijala
Broj zaposlenih na dan 31. decembar 2017.	272
Žiro račun:	907 – 54001 - 10

Erste Bank A.D., Podgorica, je 2002. godine registrovana kao akcionarsko društvo Opportunity Bank A.D., Podgorica. Banka je promijenila ime u julu 2009. godine u Erste Bank A.D., Podgorica. Banka je dobila licencu za obavljanje plaćanja i držanje depozita na domaćem i inostranom tržištu. RegistarSKI broj Banke u Centralnom registru Privrednog suda je 4-0001671/001. Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 337 (Rješenje broj 02/3-342/1-02 od 21. novembra 2002. godine).

Erste&Steiermärkische Bank d.d. Rijeka, Hrvatska je vlasnik i posjeduje 100% vlasništva Banke.

Podaci o predsjedniku i članovima Odbora direktora:

	Ime i prezime
Predsjednik	Christoph Schofbock
Zamjenik predsjednika	Hannes Frotzbacher
član	Borislav Centner
član	Sava Ivanov Dalbokov
član	Slađana Jagar

	Ime i prezime
Glavni izvršni direktor	Aleksa Lukić
Izvršni direktor	Damir Ivaštinović
Izvršni direktor	Darko Keković

U skladu sa Zakonom o računovodstvu ("Sl. listu CG", br. 52 od 9. avgusta 2016), član 11, član 13 i član 14, Erste bank Ad Podgorica objavljuje izvještaje za 2017. godinu:

Obaveza sastavljanja finansijskih iskaza, Izvještaj menadžmenta

Član 11.

1) a) Kratak opis poslovnih aktivnosti

Erste Bank A.D., Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“), je 2002. godine registrovana kao akcionarsko društvo Opportunity Bank A.D., Podgorica. Banka je promijenila ime u julu 2009. godine u Erste Bank A.D., Podgorica. Banka je dobila licencu za obavljanje plaćanja i držanje depozite na domaćem i inostranom tržištu. Registarski broj Banke u Centralnom registru Privrednog suda je 4-0001671/001.

Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 337 (Rješenje broj 02/3-342/1-02 od 21. novembra 2002. godine).

U skladu sa Zakonom o bankama, Odlukom o osnivanju i Statutom, Banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun.

Pored ovih poslova, Banka može da obavlja i sljedeće:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze;
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja;
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja i finansijskim derivatima;
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanja u sefovima i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

Poslovi koji se obavljaju na osnovu odobrenja Centralne banke:

1. kastodi i depozitarni poslovi – br. rj. 0102-3319/5 od 29.07.2014. godine
2. poslovi zastupanja u osiguranju – br. rj.0102-6139/3 od 20.11.2014. godine
3. poslovi brokera, dilera i investicionog menadžera – br. 03-3595-3/2016 od 24.05.2016. godine.

Sjedište Banke je u Podgorici, Arsenija Boljevića 2A, Podgorica.

b) Organizaciona struktura pravnog lica

Na dan 31. decembra 2017. godine Banka ima 272 zaposlenih radnika (31. decembra 2016. godine: 272 zaposlena radnika).

Obavljanje poslovanja Banke organizovano je u 16 osnovnih organizacionih jedinica, tj. 9 sektora i 7 službi: Sektor stanovništva, Sektor privrede, Sektor upravljanja rizicima, Sektor finansija i računovodstva, Sektor informacione tehnologije i organizacije, Sektor procesinga, Sektor upravljanja imovinom, Sektor direktnih kanala, Sektor riznice, Služba marketinga, Služba komunikacija, Služba pravnih poslova, Služba ljudskih resursa, Služba interne revizije, Služba za sprečavanje pranja novca i Služba za sekretarske poslove i praćenje usklađenosti. Kancelarija uprave se organizuje kao posebna organizaciona jedinica. U okviru Sektora stanovništva posluje 17 filijala.

2) a) Istinit prikaz razvoja, analize finansijskog položaja i rezultata poslovanja pravnog lica, uključujući finansijske i nefinansijske pokazatelje primjerene za određenu vrstu poslovne aktivnosti

Banka je u 2017. godini nastavila trend dobrog poslovanja pridobivajući nove klijente i razvijajući odnose s postojećim tako da je ostvarila dobit prije poreza u iznosu od 8,78 miliona EUR što je 0,36% više u odnosu na prethodnu godinu. Dobit poslije poreza iznosi 7,9 miliona EUR s povratom na kapital od čak 12,4%, i povratom na aktivu od 1,7%.

Ukupni Neto prihodi iz poslovanja ostvareni su u iznosu od 23,1 miliona EUR, što je 4% više u odnosu na 2016. godinu.

Neto prihod od kamata ostvaren je u iznosu 19,5 miliona EUR i za 1% je veći u odnosu na prethodni izvještajni period. Neto kamatna margina se smanjila sa 5,77% na kraju 2016. godine na 5,33% na kraju 2017. godine. Značajno smanjenje neto kamatne margine na tržištu dovelo je do smanjenja iste u 2017. godini.

Neto prihod od naknada i provizija je povećan za 21% i iznosio je 3,2 miliona EUR. Rast neto prihoda od naknada i provizija je u skladu s orijentacijom banke na povećanje nekamatnih prihoda kao i povećanje broja aktivnih klijenta i usluga koje Banka pruža.

Troškovi obezvrijedenja i rezervisanja su iznosili 1,4 miliona EUR. Pokrivenost NPL-a rezervama je visoka i iznosila je 112% na kraju 2017, što predstavlja rast u odnosu na kraj 2016. godine kada je iznosila 106%. Navedeno je rezultat uloženi napore na kontroli naplate, kao i konzervativnom rizičnom apetitu Banke, koji je prilagođen zahtjevnim tržišnim uslovima.

Troškovi poslovanja ostvareni su u iznosu od 14 miliona EUR i u odnosu na prethodnu godinu su porasli za 7% dok se odnos troškova i prihoda povećao sa 59% na 60%.

Na kraju godine ukupna aktiva je iznosila 490,6 miliona EUR i povećala se za 9% u odnosu na 2017. godinu.

Ostvareni rezultat se može smatrati još značajnijim imajući u vidu da je ostvaren u periodu koji je karakterisala izražena konkurencija na bankarskom tržištu. Pažnja je istovremeno bila usmjerena na rekonstrukciju postojećih filijala prema standardima Erste grupe i povećanju baze klijenata. Erste Bank AD Podgorica posluje kroz mrežu od 17 filijala širom Crne Gore i uslužuje preko 80 hiljada klijenata na kraju 2017. godine.

Neto krediti klijentima Erste banke na dan 31. decembar 2017. godine iznosili su 300 miliona EUR i bili su za 19,4% veći u odnosu na kraj 2016. godine, kada su iznosili 251,3 miliona EUR. Prema podacima koje objavljuje Centralna banka Crne Gore, tržišni udio Erste banke u neto kreditima klijentima je na kraju decembra 2017. iznosio 13,3% i bio je 1 procentni poen veći u odnosu na godinu ranije.

Kreditni rast na bankarskom tržištu je u 2017. godini iznosio 8,9%. Detaljniji pogled na strukturu kredita, pokazuje da je bankarski sektor u segmentu kreditiranja stanovništva ostvario solidan rast od 10,2% na godišnjem nivou, dok su krediti privatnim kompanijama porasli 7,8%. Izražena je tražnja za kreditima za refinansiranje, kako kratkoročnih, tako i dogoročnih kredita. Ukupan neto portfelj Erste banke u stanovništvu je na kraju 2017. godine iznosio 177,8 miliona EUR, što predstavlja rast od 14,4% u odnosu na prethodnu godinu.

U sektoru stanovništva, tokom 2017. godine je nastavljen pozitivan trend rasta broja klijenata i njihovih računa. Procenat rasta broja klijenata u odnosu na prethodnu godinu je 5,61%, broja ukupnih računa 6,85%, kao i broj aktivnih računa 11,73%. Takođe, zabilježen je procenat rasta broja računa za uplatu penzija za 8,68% i broja računa za uplatu zarada 18,10%.

Realizovano je 89,4 miliona EUR plasmana kroz 11 hiljada kreditnih aranžmana. Najveće učešće u ukupnom plasmanu se odnosilo se na gotovinske nenamjenske potrošačke kredite, stambene kredite, kao i na hipotekarne i kredite za adaptaciju stambenog prostora. Ostvaren je rast bruto kreditnog portfolia za 22,43 miliona EUR ili 13,6%.

Prema podacima od decembra 2017. godine, tržišno učešće Banke u kreditima stanovništvu u odnosu na 2016. godinu je ojačalo za 0,40% procentna poena i iznosi ukupno 16,47%. Tržišno učešće u portfoliju stambenih kredita u odnosu na stanje industrije je poraslo za 3% i iznosi ukupno 17,41%, a učešće u portfoliju nenamjenskih potrošačkih kredita je poraslo za 0,65% i iznosi ukupno 18,17%. Značajan rast je zabilježilo i tržišno učešće portfolia kreditnih kartica, koje je poraslo sa 12,29% na 15,18%, kao i okvirnih kredita sa 12,83% na 17,30%.

Sa druge strane, zahvaljujući povjerenju klijenata, depozitni portfolio je takođe povećan tokom 2017. godine za 31,82 miliona EUR ili 17,2%, kao i tržišno učešće za 0,82% i iznosi 12,42%.

Svi navedeni podaci su doprinijeli da na lokalnom tržištu Sektor stanovništva dodatno ojača svoju drugu poziciju u domenu iznosa kreditnog i depozitnog portfolia, što nije umanjilo kvalitet usluge prema našim klijentima, već i u tom segmentu bilježimo rast SQI indexa koji iznosi ukupno 81%, što je značajno ispred konkurencije.

Erste banka je i u 2017. godini ostala fokusirana i na segment privrede.

U 2017. godini sektor privrede maksimizovao je godišnje učinke u poređenju sa predhodnim poslovnim periodima u nekoliko ključnih segmenata poslovanja. Orijentacija je dominantno

ostala fokusirana na segment privatnih kompanija i projektnog finansiranja. Ukupna godišnja realizacija bila je na nivou 125,5 miliona EUR, kroz 908 aplikacija kredita, garancija, overdrafta. Krediti sektora privrede iznosili su ukupno 122,2 milion EUR na kraju 2017. godine (uključujući kredite državi i ostalim finansijskim institucijama), što je za 26 miliona EUR (28%) više u odnosu na kraj 2016.

Od toga, u segmentu privatnih kompanija zabilježen je rast neto kredita za oko 25,7 miliona EUR (33%) u odnosu na kraj 2016. Takođe, očuvan je i dodatno poboljšan kvalitet portfelja kroz naplatu NPL-a koji je sa već niskih 5,85% (NFC-9,10%) na kraju 2016, dodatno poboljšan na 4,33% (NFC-6,02%) na kraju 2017 godine.

Prema podacima koje objavljuje Centralna banka Crne Gore, tržišno učešće Erste banke u segmentu privatnih kompanija je poraslo za 1,48p.p., sa 8,39% na 9,87% na kraju 2017. godine. To predstavlja udio od 40% neto rasta industrije u pomenutom segmentu.

U toku 2017, shodno strategiji Banke, nastavljena je optimizacija pasivnih kamatnih stopa, što nije uticalo na dinamiku priliva novih depozita i zadržavanje postojećih. Tokom 2017. godine ukupni depoziti klijenata povećali su se za 10% i iznose 359,5 miliona EUR na kraju 2017. godine, od čega se na depozite stanovništva odnosi 213,4 miliona EUR, a na depozite pravnih lica 146,1 miliona EUR.

Direktni kanali

Kartično poslovanje

U 2017. Erste banka bilježi rast od 36,39% u broju aktivnih kartica, te je njihov broj iznosio 42.576.

Ukupan broj transakcija platnim karticama u 2017. je porastao 44,76% na 1.76 miliona. Ostvareni rast u broju transakcija debitnom platnom karticom bio je 43,75%, dok su transakcije kreditnom platnom karticom takođe zabilježile rast od 72,11%.

Ukupan promet ostvaren platnim karticama banke u 2017. u odnosu na 2016. je takođe porastao za 36,03% i iznosio je 84.3 miliona EUR. Rast prometa debitnim platnim karticama iznosio je 35,22%, dok je rast kreditnim platnim karticama iznosio 51,50%.

U 2017. mreža bankomata je proširena za 6 novih bankomata. Ukupan broj transakcija na bankomatima u 2017. je porastao za 33,17% za 630 hiljada. Ukupan promet platnim karticama na bankomatima Erste banke u 2017. iznosio je 72.42 miliona ili 32,72% više nego li u 2016. Dostupnost bankomata ili SLA bankomata za 2017. godinu bio je 98,78%.

Digitalno bankarstvo

Broj korisnika elektronskog bankarstva u 2017. bio je 4.116, što predstavlja rast od 53,70% u odnosu na 2016.

Ukupan broj naloga realizovanih putem elektronskog bankarstva u ukupnom platnom prometu banke bio je 188.287, što predstavlja rast od 32,73%. U ukupnom broju realizovanih naloga ostvarenog putem elektronskog bankarstva, u platnom prometu prednjače poslovni subjekti sa učešćem od 84,49%.

U ukupnoj strukturi broja naloga ostvarenih putem elektronskog bankarstva u odnosu na ukupan broj platnih naloga realizovanog u platnom prometu fizička lica čine 11,11% na kraju 2017, dok pravna lica u istoj strukturi čine 37,77%.

Ukupan promet naloga realizovanih elektronskim putem fizičkih lica iznosio je 3.4 miliona EUR što predstavlja rast od 124,14%, dok je isti taj podatak za pravna lica bio 236.9 miliona EUR što predstavlja rast od 19,67%.

U toku 4-og kvartala 2017. godine, Erste Bank AD Podgorica je uvela uslugu mobilnog bankarstva ili mBanking-a za fizička lica. Broj korisnika mBanking aplikacije na kraju 2017-te godine bio je 806. Broj naloga realizovanih putem mBanking-a bio je 940.

Broj korisnika SMS info servisa po tekućem računu u 2017. godini je porastao za 26,16% i dostigao je broj od 17.896. Broj korisnika SMS usluge za platne kartice bio je 1.131, što predstavlja rast od 49,60%.

Upravljanje rizicima

Rizični profil Erste banke u 2017. godini bio je znatno bolji od profila bankarskog tržišta kao cjeline. To se ogleda u znatno boljim pokazateljima kvaliteta aktive i nižeg kreditnog rizika od industrijskog prosjeka. Nivo nekvalitetnih kredita u Erste banci je značajno manji nego na nivou bankarskog sistema. Izraženi su niži procenti dana kašnjenja i NPL-a u odnosu na sistemske vrijednosti. Kašnjenja preko 90 dana su se smanjivala tokom 2017. godine. U segmentu privrede DPD > 90 je smanjeno sa 8.48% na 4.7%, a u segmentu retaila sa 3.9% na 2.6%.

Pokrivenost Non-performing loans (NPL) rezervama je visoka i iznosila je 112% na kraju 2017. bez uključivanja vrijednosti kolaterala. Pokrivenost NPL-a samo specific rezervama je visoka i iznosi 77%.

Non performing loans (NPL) izloženost je nastavila pad i tokom 2017. godine, te je na kraju 2017. godine iznosila 4,3%.

Ukupan trošak obezvrijedjenja i rezervacija (bilans, vanbilans) je iznosio 1,36 miliona EUR u 2017. (1.78 miliona EUR 2016.), što predstavlja smanjenje od 24%.

Non performing izloženost (NPE) se smanjivala tokom 2017, te je na kraju godine iznosila 2,7%. Udio izloženosti u najboljoj rejting kategoriji „Low risk“ je visok i iznosi 69%.

Likvidnost Banke je konstantno bila jaka – svi pokazatelji likvidnosti znatno iznad zakonskih minimuma. Izloženost tržišnom riziku je i tokom 2017. godine ostala na niskom nivou.

Banka je 2017. godinu završila kao dobro kapitalizovana banka sa koeficijentom solventnosti od 20,88% (bez uključene dobiti tekuće godine) koji je znatno iznad zakonskog minimuma od 10%.

Tokom 2017. godine Banka je zadržala značajno tržišno učešće u svim sferama, pritom izuzetno vodeći računa o kvalitetu plasmana i orijentišući se ka klijentima i industrijskim granama čija je perspektiva poslovanja neupitna.

b) Informacije o članovima upravnih i nadzornih tijela

Članovi Odbora direktora Banke na 31.12.2017. godine su:

Christoph Schöfböck - predsjednik Odbora direktora
Hannes Frotzbacher - zamjenik predsjednika Odbora direktora
Borislav Centner – član Odbora
Sava Ivanov Dalbokov – član Odbora
Slađana Jagar – članica Odbora

Izvršni direktori Banke na 31.12.2017. godine su:

Aleksa Lukić – Glavni izvršni direktor
Damir Ivaštinović – izvršni direktor
Darko Keković – izvršni direktor

Članovi Odbora za reviziju Banke na 31.12.2017. godine su:

Slađana Jagar - Predsjednica Odbora
Vlatka Bogdanović - članica Odbora
Natalija Grbin - članica Odbora

3) Informacije o ulaganjima u cilju zaštite životne sredine

Erste Bank AD Podgorica, kao dio Erste Grupe, odgovorno pristupa svom poslu i posvećena je zaštiti životne sredine, kako na lokalnom, tako i globalnom nivou. Svjesna značaja zaštite životne sredine, priznaje važnost uključivanju ekoloških pitanja u svakodnevne poslovne odluke i aktivnosti.

Erste Bank AD Podgorica se ujedno obavezala da sprovodi politiku zaštite životne sredine i time poštuje načela održivog poslovanja. Očuvanje životne sredine je nužan preduslov održivog razvoja i osiguranja zdrave budućnosti zajednice.

Kroz primjenu politike zaštite životne sredine, Erste Bank AD Podgorica želi da odgovorno upravlja resursima koje koristi u svakodnevnom poslovanju (energenti, voda, papir i otpad). Na ovaj način doprinosi čistijoj i sigurnijoj okolini i ispunjava očekivanja svojih klijenata, vlasnika, zaposlenih, pa i šire javnosti.

Kako bi postigla svoje ciljeve, Erste Bank AD Podgorica je uvela Sistem menadžmenta zaštite životne sredine, koji je u skladu sa zahtjevima standarda ISO 14001:2015. Prije samog uvođenja Sistema menadžmenta zaštite životne sredine, banka je usvojila i Politiku za strategiju zaštite okoline, uštede energije i očuvanja klime. Saglasno ovome, Banka je prilikom kupovine i ulaganja u prostor nove upravne zgrade Banke vodila računa i izdvojila dodatna sredstva kako bi se ispoštovala osnovna načela ove dvije politike, te je odrađeno sljedeće:

- pri kupovini poslovnog prostora odabran je objekat koji je izgrađen kao energetski efikasan objekat;
- kako bi se racionalno upravljalo potrošnjom električne energije, uveden je BMS (Building Management System) - sistem automatskog upravljanja sistemima klimatizacije i ventilacije, rasvjete, prozorskih screen panela;
- uvedeno je centralizovano štampanje;
- potpisan je sporazum o poslovno - tehničkoj saradnji sa NVO "Zeleno Srce - Green Heart " za projekat reciklaže i prikupljanja elektronskog otpada i kancelarijskog papira, što dakođe doprinosi razvoju demokratskih principa i odgovornosti;
- smanjena je štampa dokumentacije, te usvojeno čuvanje u elektronskoj formi.

Navedenim pristupom, Erste Bank AD Podgorica želi da podstakne i druge da pokažu vlastitu odgovornost prema zaštiti životne sredine, kao i korporativnu odgovornost prema zaposlenima, trećim stranama i javnosti.

4) Planirani budući razvoj

Orijentacija ka klijentu obilježiće poslovanje Erste banke i u 2018. godini, a fokus će biti na stvaranju trajnih odnosa sa klijentima, kojima je Erste pouzdan partner u realizaciji njihovih finansijskih potreba i poslovnih planova. Otvaranje novih mogućnosti za građane i privredu, širenje dostupnosti kreditnih proizvoda i primjena savremenih inovativnih rješenja koje donosi trend digitalizacije, biće u središtu naših aktivnosti i u periodu koji je pred nama. Banka je u 2017. godini investirala u novi prostor Upravne zgrade.

5) Podaci o aktivnostima istraživanja i razvoja, a posebno ulaganjima u obrazovanje zaposlenih

Banka ulaže u edukaciju i razvoj zaposlenih shodno Politici edukacije i razvoja. Programi i aktivnosti edukacije i razvoja odgovaraju i usmjereni su na potrebe klijenata, tržišta i Banke i povezani su sa poslom i zadacima koje zaposleni obavljaju ili bi trebalo da obavljaju u skoroj budućnosti. Svake godine, shodno planu edukacije, Banka sprovodi programe u cilju unaprijeđenja vještina i znanja zaposlenih.

6) Informacije o otkupu sopstvenih akcija, odnosno udjela

Banka nije kupovala udjele ili otkupljivala sopstvene akcije.

7) Postojanje poslovnih jedinica

Banka ne posjeduje nezavisne poslovne jedinice.

Banka obavlja svoje aktivnosti preko sjedišta Banke i sedamnaest filijala lociranih u Podgorici, Beranama, Nikšiću, Bijelom Polju, Pljevljima, Baru, Kotoru, Ulcinju, Budvi, Herceg Novom, Rožajima, Cetinju, Kolašinu i Tivtu.

8) Podaci o finansijskim instrumentima koji se koriste ako su od značaja za procjenu finansijskog položaja i uspješnosti poslovanja i za utvrđivanje aktive, pasive, finansijskog stanja i dobiti ili gubitaka

Informacije su sastavni dio Napomena uz Godišnje finansijske iskaze za 2017. godinu i revidirane su od strane nezavisnog revizora.

9) Informacije o ciljevima i metodama upravljanja finansijskim rizikom pravnog lica, uključujući politiku izbjegavanja ili smanjenja gubitaka za svaku veću vrstu najavljene transakcije za koju se koristi zaštita od rizika

Informacije su sastavni dio Napomena uz Godišnje finansijske iskaze za 2017. Godinu, revidirane od strane nezavisnog revizora.

10) Informacije o izloženosti pravnog lica rizicima cijena, kreditnim rizicima, rizicima likvidnosti i rizicima novčanog toka

Informacije su sastavni dio Napomena uz Godišnje finansijske iskaze za 2017. godinu, revidirane od strane nezavisnog revizora.

11) Ciljevi i politike u upravljanju finansijskim rizicima, rizicima i neizvjesnostima poslovanja, zajedno sa politikom zaštite svake značajne vrste planirane transakcije za koju se koristi zaštita

Informacije su sastavni dio Napomena uz Godišnje finansijske iskaze za 2017. godinu, revidirane od strane nezavisnog revizora.

Banka ne priprema konsolidovane finansijske iskaze.

**Nefinansijski izvještaj
Član 13.**

Velika pravna lica i matična pravna lic, velike grupe koja u poslovnoj godini, na datum bilansa stanja imaju više od 500 zaposlenih, dužna su da u izvještaju menadžmenta ili kroz poseban nefinansijski izvještaj uključe informacije potrebne za uvid u razvoj, poslovne rezultate i položaj pravnog lica sa učincima njegovih aktivnosti koje se odnose najmanje na socijalna i kadrovska pitanja, pitanja zaštite životne sredine, poštovanje ljudskih prava, borbu protiv korupcije, koji sadrži naročito:

1) Kratak opis poslovnog modela pravnog lica

Banka svojim politikama i poslovnom praksom tretira socijalna i kadrovska pitanja, zaštitu životne sredine kao il borbu protiv korupcije.

2) Opis politika pravnog lica u vezi sa socijalnim i kadrovskim pitanjima, pitanjima zaštite životne sredine, poštovanja ljudskih prava, borbe protiv korupcije, uključujući postupke osnovnih analiza koje se sprovode

Socijalna i kadrovska pitanja, poštovanje ljudskih prava

- Kolektivni ugovor Erste bank AD Podgorica – kojim se utvrđuju prava, obaveze i odgovornosti iz rada i po osnovu rada, postupak zaključivanja ugovora o radu, minimalna zarada, elementi za utvrđivanje osnovne zarade, naknada zarade, postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora, međusobni odnosi potpisnika Kolektivnog ugovora, prava koja regulišu rad sindikalnih organizacija kod Poslodavca i druga pitanja od značaja za zaposlenog kod Erste Bank AD Podgorica i za Poslodavca.
- Pravilnik o organizaciji i organizaciona šema – kojim se utvrđuje organizacija Banke, definišu se organizacione jedinice Banke i osnovni sadržaj njihovog rada i način rukovođenja, sa ciljem da se: utvrde razgraničenja djelokruga rada i definišu prava i odgovornosti učesnika poslovnih i radnih procesa, ostvare pretpostavke za razvoj postojećih poslova Banke i usvajanje novih proizvoda i novih komitenata, omogući unaprijeđenje podjela poslova u okviru organizacionih jedinica Banke, omogući opis i sistematizacija poslova.
- Politika primanja – definiše okvir fiksnog i varijabilnog nagrađivanja zaposlenih u Erste bank AD Podgorica;
- Politika mobilnosti - definiše mobilnost zaposlenih u Erste bank AD Podgorica kao jedan od instrumenata razvoja budućih rukovodilaca Erste grupe, naročito onih koji su učesnici Grupnih programa razvoja talenata;
- Politika i procedure zapošljavanja - osigurava upotrebu odgovarajućih standarda zapošljavanja širom organizacije i pomoć, i svim zaposlenima u procesu selekcije kako bi izabrali najbolje kandidate
- Politika edukacije i razvoja - definiše okvir za sprovođenje edukacije, te principe poslovnog i ličnog razvoja zaposlenih u Erste Bank AD Podgorica;
- Uputstvo o prekovremenom radu - definiše pojam prekovremenog rada, proces odobravanja, način plaćanja, te pravila evidencije prekovremenog rada za zaposlene Banke;
- Katalog poslova i platni razredi – predstavlja sistematizaciju radnih mjesta sa opisima poslova za svako pojedinačno radno mjesto i platne razrede kojima ta radna mjesta pripadaju;
- Uputstvo za službena putovanja - sistematizovan pristup planiranju i realizaciji službenih putovanja kako bi obezbijedili efikasnije, kvalitetnije i racionalnije upravljanje ovim procesom, kao i unaprijeđenje kvaliteta interne usluge;
- Pravilnik o sistemu upravljanja učinkom – definiše spuštanje strateških ciljeva Banke na zaposlene, povezivanje rezultata pojedinca s uspjehom Banke, povećanje efikasnosti i efektivnosti rada.

Borba protiv korupcije

Odbor direktora Banke je, u cilju uspješne borbe protiv svih oblika koruptivne aktivnosti, usvojio sljedeće interne akte:

- Antikorupciona politika – cilj ove Politike je da uspostavi opšti okvir za područje suzbijanja korupcije i davanja/primanja mita.

Politika upravljanja sukobom interesa – cilj Politike upravljanja sukobom je uspostavljanje opšteg okvira za upravljanje potencijalnim sukobima interesa u Banci. Politika podržava zaposlene Banke u postavljanju standarda u svom radu u identifikovanim područjima gdje bi potencijalni sukob interesa mogao nastati, sa posebnim osvrtom na Opšta načela razgraničenja dužnosti (organizacioni sukob interesa), Opšta načela za postupanje sa povjerljivim podacima u poslovanju, opšta načela povezanosti, opšta načela za promjenu radnog mjesta zaposlenih, opšta načela za vanposlovne aktivnosti, vlasništva ili udjele, opšta načela za poklone, uključujući raznonodu i gostoprimstvo, opšta načela za sponzorstvo, donacije i nagrade te opšta načela za sukob interesa u vezi sa pružanjem investicionih usluga i aktivnosti.

Banka je oformila i vodi evidenciju vanposlovnih aktivnosti Banke u cilju praćenja mogućih konflikta interesa i upravljanja istima. Dodatno, Banka vodi evidencije vezano za trgovine zaposlenih hartijama od vrijednosti. Određeni zaposleni podliježu posebnim obavezama vezano za trgovinu hartijama od vrijednosti itd. a sve u skladu sa internim aktima Banke koji precizno uređuju ova pitanja.

- Politika o zviždačima – cilj Politike je da uvede procese i standarde o načinu postupanja sa zviždačima (eng. whistleblower) i informacijama prijavljenim od strane zviždača.

Program za zviždače je usmjeren, ali ne i ograničen, na prijave u vezi sljedećih kategorija:

- ✓ Finansijski kriminal (prevara, pronevjera, protivpravno prisvajanje itd.)
- ✓ Krađa (fizičke imovine i informacija)
- ✓ Povreda propisa vezanih za tržište i hartije od vrijednosti (trgovanje na osnovu povlašćenih informacija, manipulacije tržištem)
- ✓ Sukobi interesa koji nisu vezani za transakcije hartijama od vrijednosti (pozivnice, pokloni, vanposlovne aktivnosti, međukompanijski odnosi, itd.)
- ✓ Pranje novca/finansiranje terorizma
- ✓ Kršenje propisa koji uređuju poslovanje banaka
- ✓ Postupanje protivno aktima Banke, pravilima struke i etičkim principima
- ✓ Ugrožavanje zdravlja i sigurnosti zaposlenih i drugih lica koja obavljaju poslove za Banku
- ✓ Skrivanje bilo koje informacije koja ukazuje na neko od navedenih ponašanja.

Dodatno, Služba za usklađenost u saradnji sa Službom sprječavanja pranja novca učestvuje u izradi Mišljenja o postojanju rizika usklađenosti, reputacionog rizika itd. pri stupanju u poslovni odnos sa određenim klijentima ili pri odobravanju aranžmana klijentima za koje prodajni ili sektor upravljanja rizicima procijene da su gore pomenuti rizici izraženi. Ovaj proces takođe igra ulogu u borbi protiv korupcije ili sa korupcijom povezanih djela.

Ova Politika propisuje okvir i uslove pod kojima zviždač može prijaviti informacije u vezi navedenih kategorija i uz to opisuje proces upravljanja tim informacijama.

Zaštita životne sredine

Erste Bank AD Podgorica se obavezala da sprovodi politiku zaštite životne sredine i time poštuje načela održivog poslovanja. Naime, očuvanje životne sredine nužan je preduslov održivog razvoja te osiguranja zdrave budućnosti zajednice.

Kroz primjenu politike zaštite životne sredine Erste Bank AD Podgorica želi odgovorno upravljati resursima koje koristi u svakodnevnom poslovanju, na primjer energente, vodu, papir i otpad. Ovim doprinosi čistijoj i sigurnijoj okolini i ispunjava očekivanja svojih klijenata, vlasnika, zaposlenih, pa i šire javnosti.

Kako bi postigla svoje ciljeve Erste banka AD je uvela Sistem menadžmenta zaštite životne sredine, koji je u skladu sa zahtjevima standarda ISO 14001:2015 te je posvećena sljedećem:

- očuvanju prirodnih resursa odgovornim korišćenjem energije i vode te sistemskim radom na povećanju energetske efikasnosti;
- ispunjavanju svih važećih zakonskih propisa;
- korišćenju recikliranog papira te kontinuiranom radu na smanjivanju otpadnog papira uvođenjem postupne digitalizacije poslovanja;
- uvođenju sistema razvrstavanja otpada te aktivnoj promociji odgovornog upravljanja otpadom među zaposlenima;
- smanjenju štetnih emisija odabirom i korišćenjem električne energije iz obnovljivih izvora;
- nabavka službenih vozila sa smanjenom emisijom CO₂
- osiguranju potrebnih resursa za sprovođenje postavljenih ciljeva i aktivnosti.

Navedenim pristupom Erste Bank AD Podgorica želi podstaknuti i druge da pokažu vlastitu odgovornost prema zaštiti životne sredine te korporativnu odgovornost prema zaposlenima, trećim stranama i javnosti.

3) Rezultati preduzetih mjera

Borba protiv korupcije

U skladu sa obavezama koje su propisane gore navedenim internim aktima zaposleni redovno prijavljuju vanposlovne aktivnosti i traže odgovarajuća odobrenja od nadležnih organa za obavljanje istih. Dodatno zaposleni prijavljuju i transakcije hartijama od vrijednosti. Prijava kroz mehanizme koje je uspostavila Politika o zviždačima nije bilo u izvještajnom periodu.

Zaštita životne sredine

Prvi efekti uvedenih mjera po standardu ISO 14001:2015 pokazali su se već u posljednjem kvartalu prošle godine, te je:

- potrošnja električne energije smanjena za cca 25% mjereno po m² kancelarijskog prostora Upravne zgrade;
- smanjena potrošnja papira za štampu za cca 3%.

4) Osnovni rizici povezani sa pitanjima iz tačke 2 ovog stava, koji se odnose na poslovanje pravnog lica, uključujući, kad je potrebno poslovne odnose, proizvode ili usluge koji mogu prouzrokovati negativne učinke u tim oblastima, kao i način upravlja tim rizicima

Rizikom usklađenosti upravlja se na način koji je propisan internim aktima Službe za usklađenost. U saradnji sa svim organizacionim jedinicama vrši se godišnja procjena rizika usklađenosti. Tom procjenom identifikuju se oblasti, procesi, proizvodi koji mogu biti izvori potencijalnih neusklađenosti tj. izvor rizika neusklađenosti i u skladu sa nalazom predviđaju se mjere koje ovaj rizik eliminišu ili umanjuju kroz Plan rada Službe.

Dodatno, rizik usklađenosti vezan za određene poslovne odnose u zavisnosti od potrebe procjenjuje se u skladu sa Uputstvom za pojačanu dubinsku analizu i procjenu rizika usklađenosti. Služba za usklađenost i Služba za sprječavanje pranja novca daju mišljenje i na taj način utiču na smanjivanje navedenih rizika. U krajnjem, donosilac odluke su nadležni organi Banke koji nisu obavezni da postupe u skladu sa mišljenjem, odnosno mogu da donesu odluku o prihvatanju rizika.

5) Nefinansijski ključni pokazatelji uspješnosti od značaja za određeno poslovanje

Ako pravno lice ne sprovodi mjere iz stava 1 ovog člana dužno je da u nefinansijskom izvještaju navede primjereno objašnjenje za njihovo nesprovođenje. U nefinansijskom izvještaju iz stava 1 ovog člana, po potrebi se uključuju upućivanja na iznose iskazane u godišnjim finansijskim izvještajima kao i dodatna objašnjenja tih iznosa. Izuzetno, ako organi upravljanja i nadzorni odbor ocijene da objavljivanje-uključivanje informacija o predstojećim poslovnim događajima ili pitanjima tokom pregovora mogu nanijeti ozbiljnu štetu poslovnom položaju pravnog lica, uz obrazloženo mišljenje mogu iz izvještaja menadžmenta ili nefinansijskog izvještaja te informacije isključiti. Ako pravno lice pripremi poseban nefinansijski izvještaj koji se odnosi na određenu poslovnu godinu, nije dužno da sačini nefinansijski izvještaj, ako poseban izvještaj objavi sa izvještajem menadžmenta ili na internet stranici na koju se upućuje u izvještaju menadžmenta u roku koji nije duži od šest mjeseci od datuma na koji je sastavljen bilans stanja.

Izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja

Član 14.

1) Izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja

Banka se nije obavezala na primjenu kodeksa korporativnog upravljanja, ali je sistem korporativnog upravljanja u potpunosti usklađen sa zakonskom regulativom Crne Gore.

2) Informacije o:

- kodeksu korporativnog upravljanja koji je pravno lice dužno da primjenjuje;
- kodeksu korporativnog upravljanja koji pravno lice dobrovoljno primjenjuje;
- primijenjenim mjerama korporativnog upravljanja čija primjena nije obavezna u skladu sa ovim zakonom.

Korporativno upravljanje u Banci je uspostavljeno u skladu sa Zakonom o bankama. U skladu sa odredbama Zakona o bankama, Banka ima sljedeće organe:

- Skupštinu akcionara;
- Odbor direktora;
- Odbor za reviziju;
- Izvršne direktore
- Sekretara.

3) Izjava o odstupanju od primjene obaveznog ili dobrovoljno prihvaćenog kodeksa korporativnog upravljanja, sa navođenjem dijelova kodeksa korporativnog upravljanja od kojih odstupa sa razlozima za odstupanje

Banka je sistem korporativnog upravljanja uredila Statutom Banke a smjernice dobrog korporativnog upravljanja je razvila kroz interna akta Banke i ne postoje odstupanja u njegovoj primjeni.

4) Opis glavnih elemenata sistema unutrašnje kontrole pravnog lica i upravljanja rizikom u odnosu na postupak finansijskog izvještavanja

Banka je uspostavila, održava i na dnevnom nivou prati i unapređuje sveobuhvatan, efikasan i efektivan sistem interne kontrole, koji se obezbjeđuje kroz:

1. efikasnost i efektivnost izvršavanja poslova na svim nivoima nadležnosti u Banci;
2. pouzdanost, blagovremenost i potpunost finansijskih i drugih informacija o poslovanju Banke;
3. usklađenost sa zakonom, drugim propisima i opštim aktima Banke.

U skladu sa nadležnostima utvrđenim Zakonom o bankama, Odbor Direktora uspostavlja osnove za funkcionisanje sistema interne kontrole, adekvatno veličini banke, složenosti poslova i nivou preuzetog rizika.

Kroz uspostavljene osnove za funkcionisanje sistema interne kontrole se:

- procjenjuje adekvatnost funkcionisanja sistema interne kontrole;
- uspostavljaju procedure identifikacije, procjene, kontrolisanja i limitiranja značajnih rizika u poslovanju;
- utvrđuje efikasna organizaciona struktura banke;
- putem akata banke definišu ovlašćenja i odgovornosti na svim nivoima u Banci;
- uspostavlja efikasnost informacionog sistema u funkciji sistema interne kontrole;
- utvrđuju smjernice za stalni nadzor i periodičnu kontrolu efektivnosti, razvoja i unaprijeđenja sistema interne kontrole.

U uspostavljanju i praćenju funkcionisanja sistema internih kontrola značajnu ulogu ima Odbor za reviziju koji analizira, prati i razmatra funkcionisanje sistema interne kontrole na način što:

- analizira i prati funkcionisanje sistema upravljanja rizicima kojima je banka izložena u svom poslovanju i daje predloge za unaprijeđenje strategija, politika i procedura za upravljanje rizicima;
- analizira i prati funkcionisanje i primjenu sistema interne kontrole na nivou pojedinačnih organizacionih djelova minimalno kvartalno i daje preporuke za njihovo unaprijeđenje;
- analizira funkcionisanje sistema izvještavanja banke pregledom finansijskih izvještaja banke prije njihovog razmatranja i usvajanja od strane Odbora Direktora;
- funkcionisanje sistema interne kontrole razmatra dodatno kroz izvještaje interne revizije i daje mišljenja i zaključke o istim, o čemu takođe kroz svoje izvještaje o radu obavještava Odbor Direktora;
- analizira usklađenost sa međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja i propisima.

Interna revizija kao nezavisna funkcija, putem datih mišljenja i preporuka iznešenih u revizorskim izvještajima, kao i kroz savjetodavnu aktivnost, daje ocjenu adekvatnosti i efektivnosti sistema interne kontrole. Interna revizija navedeno vrši na način što procjenjuje kvalitet i pouzdanost informacionog sistema, preispituje tačnost, pravovremenost i pouzdanost računovodstvenih i finansijskih izvještaja i evidencija, testira funkcionisanje posebnih procedura sistema interne kontrole, ocjenjuje funkciju praćenja usklađenosti akata i poslovanja banke sa zakonom, identifikuje ključna rizična područja poslovanja banke i ocjenjuje primjenu i efektivnost politika za upravljanje svim rizicima kojima je Banka izložena.

Uspostavljeni sistem interne kontrole obezbjeđuje adekvatne i sveobuhvatne finansijske podatke, operativne podatke, podatke o usklađenosti, podatke relevantne za donošenje odluka.

Putem razvijenog sistema interne komunikacije, svi zaposleni Banke su upoznati sa politikama i procedurama koji se odnose na njihove dužnosti i odgovornosti.

Odbor Direktora i Odbor za reviziju razmatraju izvještaje o funkcionisanju internih kontrola kvartalno, dok Banka dostavlja Centralnoj banci Crne Gore izvještaj Odbora Direktora o funkcionisanju sistema interne kontrole, sa stavovima i predlozima Odbora za reviziju za unapređenje sistema interne kontrole u Banci dva puta godišnje.

5) a) Podaci o značajnim direktnim i indirektnim vlasnicima akcija pravnog lica, uključujući indirektno posjedovanje akcija u piramidalnim strukturama i uzajamnim udjelima, vlasnicima hartija od vrijednosti s posebnim pravima kontrole i opisom tih prava, ograničenjima prava glasa (ograničenja prava glasa na određeni procenat, broj glasova, periode ograničenja ostvarenja prava glasa) ili ako su u saradnji s pravnim licem finansijska prava iz hartija od vrijednosti odvojena od njihovog posjedovanja

Erste&Steiermärkische Bank d.d. Rijeka, Hrvatska je vlasnik i posjeduje 100% vlasništva Banke. Banka je član Erste bankarske grupe i njen krajnji vlasnik je Erste Group Bank AG, Vienna, Austria.

b) Pravila imenovanja i opoziva članova uprave, odnosno izvršnih direktora, nadzornog, ili upravnog odbora i statutom izvršenim promjenama ovlašćenja članova uprave, izvršnih direktora, nadzornog ili upravnog odbora, naročito u pogledu emitovanja akcija pravnog lica ili sticanja sopstvenih akcija

Pravila imenovanja i opoziva izvršnih direktora, izbora i razrješenja članova Odbora direktora te nadležnosti Odbora direktora i izvršnih direktora definisane su Zakonom o bankama i to za Odbor direktora članovima 30; 31;32,33,34,35 a za izvršne direktore članovima 36;37;38. Dodatno pravila i nadležnosti Odbora direktora i izvršnih direktora uređeni su i Statutom Banke i to pitanja vezana za Odbor direktora članovima 18,19,20,21,22,23,24,25 a za izvršne direktora članovima 28,29,30,31,32 Statuta.

Način rada Odbora direktora i Kolegijuma izvršnih direktora uređeni su poslovnica o radu ovih tijela.

Emitovanje novih akcija je uređeno Statutom Banke i u nadležnosti je Skupštine akcionara koja može ovlastiti Odbor direktora da do utvrđenog iznosa i roka sprovede novu emisiju akcija.

Erste Bank AD Podgorica
Glavni izvršni direktor
Aleksa Lukić

